

SAYI: 152
YIL: 3

Gaye
Boralıoğlu'ndan
öyküler
S: 4

Kuşatmadaki
Saraybosna: Miss
Sarajevo
S: 7

Toplumsal
uyum gerçekten
olumlu mu?
S: 30

Saraybosna'dan distopyaya: Yeni kitaplar

**Saraybosna'dan
distopyaya:
Yeni kitaplar**

4

**Akıcı dil, kaotik kontrast:
Alâmetler Kitabı**

büşra uyar

7

**Kuşatmadaki
Saraybosna: Yaşamak
için zaman var mı?**

beyza ertem

15

'Son büyük katolik romancı': Bernanos

okan çil

19

**'Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler':
Bir guru toplumu nasıl yönlendirir?**

soner sert

23

**Neoliberalizmin
yarattığı ahlaki
boşluklar**

ali bulunmaz

30

**Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa:
Toplumsal uyum gerçekten
olumlu mu?**

melike sargın

34

**Günceli yakalayan öyküler:
Ağırküre**

sibel yılmaz

40

**Eğlenceli, egzotik, oryantalist:
Balonla Beş Hafta**

büşra uyar

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anıl Mert Özsoy

Grafik Tasarım
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar

Okan Çil, Soner Sert, Büşra Uyar,
Melike Sargın, Ezgi Sivrikaya,
Beyza Ertem, Ali Bulunmaz, Sibel Yılmaz

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı
İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr
Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber
ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND
Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye
aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Gaye Boralıoğlu'nun kaleme aldığı Alâmetler Kitabı, İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Şüphesiz karanlık bir dünya anlatılan dünyası, bugünü ve yarını şimdileyen, son derece güçlü öykülerden oluşan tuhaf ve karanlık bir bütün. Büşra Uyar inceledi.

Louis Émile Clément Georges Bernanos'un 'Bir Cinayet' romanı Ziya İshan çevirisiyle Dergâh Yayınları tarafından yayımlandı. Genç bir rahibin küçük bir kasabada, atandığı kilisedeki ilk gecesinde duyduğu silah sesiyle başlayan gizemlerin ölümlere; ölümlerin ise bilinmezliklere kapı araladığı romanda suçun incelenmesi, toplumun ifşa edildiği bir soruşturmaya dönüşüyor. Okan Çil yazdı.

"Miss Sarajevo", kişisel tarihle toplumsal belleği kavuştururken bazı meselelerin tüm insanlığı ilgilendirdiğini hatırlatıyor, kayıtsızlığın kapılarını okurunun yüzüne kapatıyor. Irk, din, kültür ayrımı olmaksızın yaşayabileceğimiz bir dünyanın mümkün olabileceğini bir kez daha düşündürüyor bizlere. Thobois soruyor: Yaşamak için zaman var mı? Beyza Ertem bu sorunun etrafında romana bakıyor.

Anthony Storr'un kitabı 'Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler', Okuyan Us Yayınları tarafından yayımlandı. Storr kitabında, dini önderlerden siyasetçilere, pek çok figürü alıp inceliyor ve deli-dahi arasındaki açmazları masaya yatırıyor. Soner Sert yazdı.

Öznur Yalçın'ın öykü kitabı 'Ağırküre', Everest Yayınları tarafından yayımlandı. Yalçın kitabında, mülteciler, kamplar, haber yapamayan gazeteciler, beyin göçü, kadın cinayetleri, maden kazaları, iş yerlerindeki fişlemeler ve daha pek çok güncel konuyu işliyor. Sibel Yılmaz'ın kaleminden...

Ali Bulunmaz ve Melike Sargın bu sayımıza katkıda bulunan isimler oldular.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar

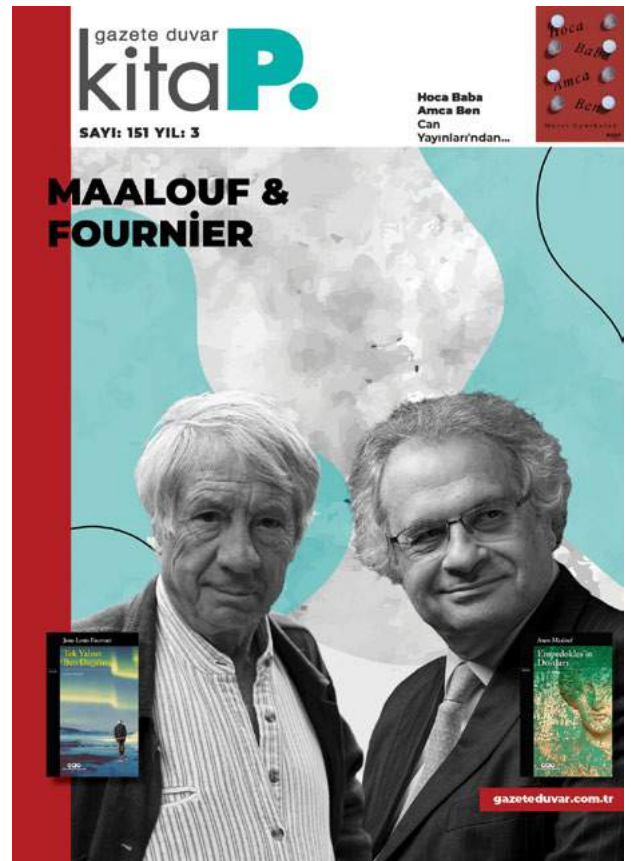
Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;

MAALOUF & FOURNIER...

Amin Maalouf'tan gelecek tasvir:

Empedokles'in Dostları

Akıcı dil, kaotik kontrast: Alâmetler Kitabı

Gaye Boralioğlu'nun kaleme aldığı Alâmetler Kitabı, İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Şüphesiz karanlık bir dünya anlatılan dünyası, bugünü ve yarını şimdileyen, son derece güçlü öykülerden oluşan tuhaf ve karanlık bir bütün.

büşra uyar

Alâmetler Kitabı,
Gaye Boralıoğlu'nun
İletişim
Yayınları'ndan
çıkan yedinci kitabı,
son derece ilginç
bir karmaşa hâli.
Şüphesiz karanlık
bir dünya öykülerin
dünyası.

Birbirimizi kandırmayalım: Herkes alâmetlerden ürkütücü bir zevk alır! Kulaktan kulağa yayılma şanssızlığını bir türlü üzerinden atamamış kutsal kitapların kıyamet alâmetleri, her daim korkuyla karışık muazzam bir heyecan uyandırır. İnsanların ütopyalar yerine distopyaları yutarcasına okumasının sebebi de budur: alâmetler. Öyle ya, ütopyalar zamanla tanımını dahi evrensel ölçüde karşılayamayan, sıkıcı fikir jimnastikleri haline gelir ve raflardan yavaşça eksilir. Oysa iyi ya da kötü yazılmış hemen her distopya, yeni dünyanın kayışının nerede koptuğunun ya da ne zaman kopacağının belirtileri çarşaf gibi serer önümüze. Eh, biraz gizemliyse de biz bulur çıkarırız onları. Ellerimiz titrer heyecandan!

Peki, neden zevk verir bu bize? Nihayetinde gerek kutsal kitaplar gerekse distopyalar yazıldıkları dönemin meselelerini somutlaştırır, onların eleştirisi haline gelir; tıpkı bilim kurgu eserleri gibi. Ama ilginç bir şekilde bu türde karşımıza çıkan eserlerin bizi alakadar etmediğini düşünürüz. Özellikle yeni bir düzen kurulmuşsa, fantazyaya da girmişse işin içine, salıveririz tedirgin nefesimizi. Neticede sayfaların arasında ya da beyaz perdede var olan dünya bizi bağlamaz! Koltuklarımıza yayılabilir ve kaosun tadını çıkarabiliriz.

Oysa bu alâmetler yaşadığımız zamanda ve yaşadığımız toplumda, o büyük yapıtlara kıyasla küçümsediğimiz sıradan hayatlarımızda da pek güzel gelip bulabilir bizi. Gaye Boralıoğlu'nun Alâmetler Kitabı, tam da buna yönelik başarılı bir örnek.

Alâmetler Kitabı, Gaye Boralıoğlu'nun İletişim Yayınları'ndan çıkan yedinci kitabı, son derece ilginç bir karmaşa hâli. Şüphesiz karanlık bir dünya öykülerin dünyası. Ama okurun hiçbir

Alâmetler Kitabı, Gaye Boralıoğlu,
139 syf., İletişim Yayıncılık, 2021.

Boralıoğlu “basit” şeylerden bahsediyor aslında: Artık uygun fiyata bulunamayan dünya hâli işte! satın alınması gayet tabii bebekler, gizemli ve romantik bir aşkın uzun seyri, annesinin katili bebekler, “çok gizli” görevi için pek heyecanlı gardiyanlar... Bu kaotik dünyanın faturası hep saflara, ötekilere, sevenlere ve bekleyenlere kesiliyor elbet. Bizim dünyamız olduğunun en büyük kanıtı işte!

şekilde “Amaan, benim dünyam değil ya sonuçta!” diyerek kestirip atamayacağı bir dünya. Zira isimler, mekânlar, zevkler; bunların hepsi bir cımbızla yerleştirilmiş gibi; sahici, yıllanmış ve buraya ait. Hiçbir şekilde yabancı olmadığımız imgelerle örülü dünyanın üzeriyse absürd. Absürdün kimi zaman sesini çıkarmayan kimi zamansa tüm hâkimiyeti ele geçiren can dostu tekinsizlik de bu sefer hiç geri planda değil.

Boralıoğlu “basit” şeylerden bahsediyor aslında: Artık uygun fiyata bulunamayan -dünya hâli işte!- satın alınması gayet tabii bebekler, gizemli ve romantik bir aşkın uzun seyri, annesinin katili bebekler, “çok gizli” görevi için pek heyecanlı gardiyanlar... Bu kaotik dünyanın faturası hep saflara, ötekilere, sevenlere ve bekleyenlere kesiliyor elbet. Bizim dünyamız olduğunun en büyük kanıtı işte!

Bu ürkütücü tuhaflığına rağmen son derece akıcı öyküler bunlar. Bunda kutsal kitaplardan ve Dante’den bu yana alâmetleri, cehennemleri okumak konusunda muazzam becerimizin de katkısı var tabii! Ama esas itici güç Boralıoğlu’nun sade, akıcı dili. Alâmetlerin form olarak ne kadar yoğun ve güçlü olduğunu biliyor yazar; bu nedenle bu baskın ihtişamla sade akıcılık arasında kontrast yaratıyor. İşte bu kontrast okurun her şeyin tanıdık geldiği bu mizansende şok geçirmesine sebep oluyor.

İletişim Yayınları’ndan çıkan Alâmetler Kitabı, bugünü ve yarını şimdileyen, son derece güçlü öykülerden oluşan tuhaf ve karanlık bir bütün. Sanki birey ya da toplum olarak uyanmamızın fark etmeyeceği bir sabah, Boralıoğlu’nun kaleminden çıkmışçasına şekillenecekmiş gibi. Ki, hakiki bir alâmetin ta kendisi olabilir bu: Her şeyin bu şekilde başlamayacağını garantisini bize kim verebilir?

Kuşatmadaki Saraybosna: Yaşamak için zaman var mı?

“Miss Sarajevo”, kişisel tarihle toplumsal belleği kavuştururken bazı meselelerin tüm insanlığı ilgilendirdiğini hatırlatıyor, kayıtsızlığın kapılarını okurunun yüzüne kapatıyor. Irk, din, kültür ayrımı olmaksızın yaşayabileceğimiz bir dünyanın mümkün olabileceğini bir kez daha düşündürüyor bizlere. Thobois soruyor: Yaşamak için zaman var mı?

beyza ertem

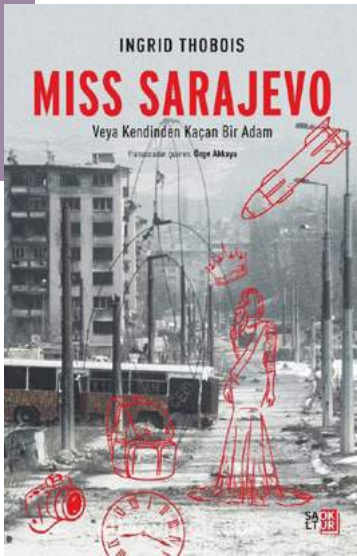
Saraybosna'da işler yolunda değilken bir şekilde gündelik hayata tutunma çabası. Şarkının sözlerini bilenler hatırlayacaktır; Miss Sarajevo kaotik bir ortamda, yaşanan onca acının arasında, birçok şey için zaman olmadığını haykırır.

"Here she comes

To take her crown"

Miss Sarajevo... Savaşın orta yerinde bir güzellik yarışması, o güzellik yarışmasının unutulmaz şarkısı. Saraybosna'da işler yolunda değilken bir şekilde gündelik hayata tutunma çabası. Şarkının sözlerini bilenler hatırlayacaktır; Miss Sarajevo kaotik bir ortamda, yaşanan onca acının arasında, birçok şey için zaman olmadığını haykırır. SaltOkur Yayınları tarafından Özge Akkaya'nın titiz çevirisiyle yayımlanan Ingrid Thobois'nın "Miss Sarajevo"su, bu şarkının, savaşın, Saraybosna'nın hikâyesi. Kişisel tarihle toplumsal belleği kavuşturan, boşlukları dolduran, 'kaçış' odağında hayatı sorgulayan bir anlatı.

Yazar Ingrid Thobois, dünyanın farklı yerlerinde bulunmuş, çalışmış, gözlem yapmış bir yazar. Rouen doğumlu Thobois, Afganistan'da Fransızca öğretmenliği yaptı, Endonezya'da gelişme projelerinde bulundu, Orta Asya ve Haiti'de radyo belgesellerinde çalıştı. Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Moldova, Azerbaycan, Gürcistan ve Kazakistan'da seçimleri izledi. Yazma serüveni başladıktan sonra çocuk ve gençlik kitapları türlü ödüllere layık görüldü. İlgilisi için yazar Thobois'nın İstanbul'da çocuklara ve ilk gençlik dönemine yönelik yazı atölyeleri yaptığını da ekleyelim. Öte yandan, kitapta başkişi konumundaki Joaquim'ın bir fotoğrafçı olduğunu, Saraybosna'da savaşı fotoğraflamak için bulunduğunu, ayrıca kayıt altına aldıklarından oluşan bir arşive sahip olduğunu Thobois'nın serüveniyle birlikte düşündüğümüzde, "Miss Sarajevo"nun yazarının 'belgeselci' ve 'gözlemci' yönünden izler taşıdığını söylemek mümkün.

Miss Sarajevo,
Ingrid Thobois, Çev: Özge Akkaya,
140 syf., SaltOkur Yayınları, 2021.

EVE DÖN(E)MEMEK

“Miss Sarajevo”, “Veya Kendinden Kaçan Bir Adam” alt başlığıyla sunuluyor. Çünkü savaş bireyden topluma uzanan bir bakışla anlatmasının yanında, hayatını mercek altına aldığı Joaquim’ın geçmişine, geçmişinden bir türlü kaçamayan o sancılı hâline odaklanıyor. 90’lı yıllardan 2017’ye, Joaquim’ın babasının ölümüne uzanan bu anlatıda; Joaquim’ın belleğine, yirmili yaşları ile kırklı yaşları arasında gidip gelen sayıklamalarına, anılarına, ömrünce üstünde taşıdığı yüklere teslimiz. Anlatıcının aktardıklarından, kız kardeşi Viviane’in ölümünün üzerinden seneler geçmesine rağmen hâlâ onun hayaletiyle yaşadığını, kardeşinin ölüm şekli yüzünden ardına kadar açık pencerelere yaklaşmadığını öğreniyoruz Joaquim’ın. Hiçbir zaman ideal bir aile yaşantısı olmadığını, aile bireyleri arasındaki incecik bağın en küçük müdahaleyle kopmaya hazır olduğunu, henüz kardeşinin ölümünü kabullenememişken zaten kendi dünyasında çoktan kaybolmuş olan anesini de yitirdiğini biliyoruz.

“Hiçbir zaman hiçbir şeyi unutmayız; ya görmezden geliriz ya da hasırlı ederiz.” (s. 20)

Joaquim Sirvins, omzunda çantası ve elinde fotoğraf makinesiyle yaşıyor. Bunu “anılarına mümkün olan en uzak mesafede” sürdürüyor. Devamlı seyahat etmesi, daima yolda oluşu, ‘kaçma’ hâlini bir hayat şekli olarak benimsediğinin en büyük göstergesi. Onun Saraybosna’ya gidişinin temelinde de bahsi geçen problemler yer alıyor. Güvenilir bir insan Joaquim, her zaman içtenlikle gülümsediğimiz insanlardan. “En cimri esnafların bile şeker, bir parça peynir, sosis ikram ettiği o çocuklardan” (s. 39), enerjisiyle her türlü kötü durumdan sıyrılıveren,

SaltOkur Yayınları tarafından Özge Akkaya’nın titiz çevirisiyle yayımlanan Ingrid Thobois’nın “Miss Sarajevo”su, bu şarkının, savaşın, Saraybosna’nın hikâyesi. Kişisel tarihle toplumsal belleği kavuşturan, boşlukları dolduran, ‘kaçış’ odağında hayatı sorgulayan bir anlatı.

Yazar Ingrid Thobois, dünyanın farklı yerlerinde bulunmuş, çalışmış, gözlem yapmış bir yazar. Rouen doğumlu Thobois, Afganistan'da Fransızca öğretmenliği yaptı, Endonezya'da gelişme projelerinde bulundu, Orta Asya ve Haiti'de radyo belgesellerinde çalıştı. Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Moldova, Azerbaycan, Gürcistan ve Kazakistan'da seçimleri izledi. Yazma serüveni başladıktan sonra çocuk ve gençlik kitapları türlü ödüllere layık görüldü.

kendiliğinden kayırılanlardan. Fakat bu ışıık bir yere kadar işe yaradığından, zamanla bu düzeni değiştirmek, durağanı hareketlendirmek, hızlanmak gerek. Bu nedenle aidiyet duygusu da zayıf olan Joaquim için savaş fotoğrafçılığının ideal meslek hâline gelmesinde şaşırılacak bir şey yok.

“Bir ölümün erken olduğuna istatistiki verilere bakarak değil, ölümünden sonra hiçbir zaman gerçekleşmemiş bir diyalogu kafamızda kurmayla ne kadar zaman harcadığımıza bakarak karar verilir.” (s. 40)

Kitapta -hemen yukarıda alıntıladıklarına benzer- okuru anında yakalayan cümleler bulunmakta. Ingrid Thobois'nın ölüm ve yas süreciyle ilgili kaydettikleri, uzun zamandır bana en çok dokunan ifadeler oldu. Anlatı boyunca Joaquim'ın acısı, evrensel bir acıya dönüşüyor ve bu durum yazarın savaşa yaklaşım şeklini de (bireyden topluma uzanan) destekliyor. Joaquim, 'yas süreci' diye bir şey olmadığına, yalnızca “kapılardan oluşan bir sonsuzluğa açılan başka kapılardan oluşan bir sonsuzluk” (s. 36) olduğuna inanıyor. Hiçbir şeyi ayıklayamayan eleklerin varlığını, her biri bir diğerine benzeyen günlerin uyuşmuşluğunu kabul ediyor. Mahremmini korumak istediği için uykusuzluğunu savaş travmasına yormalarına izin veriyor kadınların. 2017'de, babasının ölümü ve vasiyeti üzerine eve dönmek zorunda kalan Joaquim'ı Rouen'a giden trende bulduğumuzda, zamanın hiçbir şeyin ilacı olmadığını bir kez daha anlıyoruz. Joaquim'ın çocukluğunu geçirdiği evde attığı adımlar ise asla 'iyileşmiş' bir çocuğun adımları değil. Bir kaçağın kendinden uzaklaşmak için attığı ürkek adımlar yalnızca.

Kitapta başkişi konumundaki Joaquim'ın bir fotoğrafçı olduğunu, Saraybosna'da savaşı fotoğraflamak için bulunduğunu, ayrıca kayıt altına aldıklarından oluşan bir arşive sahip olduğunu Thobois'nın serüveniyle birlikte düşündüğümüzde, "Miss Sarajevo"nun yazarının 'belgeselci' ve 'gözlemci' yönünden izler taşıdığını söylemek mümkün.

KUŞATMADA SARAYBOSNA

Ve Saraybosna... Tarih Saraybosna'nın 5 Nisan 1992'den 29 Şubat 1996'ya kadar bin 425 gün boyunca kuşatma altında kaldığını yazdı. Srebrenitsa Katliamı'nı, Temmuz 1995'teki o büyük soykırımını da yazdı. Devasa U2 konseri yahut Pavarotti'nin yüreklere dokunan yumuşacık sesi acıları dindirmeye yetmedi. Peki Miss Sarajevo? "DON'T LET THEM KILL US" yazılı brandayı taşıyan güzellik tacı adayı genç kızların gücü neye yetebilirdi, sesleri nereye kadar ulaşabilirdi?

"5 Nisan 1992-29 Şubat 1996. Fırsat olmuşsa, ne şekilde mümkün olmuşsa, ne zaman mümkün olmuşsa, şafakta veya alacakaranlıkta, nadiren bir mezarlıkta, yaya yollarında, bina girişlerinin karşısında, bahçelerdeki salıncakların altına gömülmüş on bir bin beş yüz kırk bir ölü." (s. 131)

Thobois, savaşı anlatmak için farklı bir yol seçmiş: Hareketsizlikten bahsetmiş, hareketsizliğin gücünden yararlanmış. Sessizliğin etkili çılgınlığa dönüşmesine benziyor bu. Yol ortasında kurşuna dizilmekten çok saklanmayı/kalakalmayı okuyoruz kitapta. Beklemenin ve durmanın hikâyesini. Joaquim'ın Saraybosna'da geçirdiği zamanlarda kentte nasıl bir atmosferin hüküm sürdüğünü anlamamızı sağlayan kişiler, gazeteci Vesna, aktif bir şekilde olayların içinde yer alan genç direnişçi Zladko, hayatı tamamen evin duvarları arasında geçerken kitaba adını veren güzellik yarışmasına -Miss Sarajevo'ya- hazırlanan Inela ve ailesini bir patlamada kaybeden küçük Zlata. Bu isimler arasında anlatıcının Zladko ve Inela hakkındaki gözlemleri dikkate değer.

Miss Sarajevo”, “Veya Kendinden Kaçan Bir Adam” alt başlığıyla sunuluyor. Çünkü savaşı bireyden topluma uzanan bir bakışla anlatmasının yanında, hayatını mercek altına aldığı Joaquim’ın geçmişine, geçmişinden bir türlü kaçamayan o sancılı hâline odaklanıyor.

Anlatıya göre, kentte hayatta kalmak için sokakların, yolların bir haritasını çıkarmak, her köşe başının kaç adım olduğunu ezberlemek, kimi zaman çok hızlı hareket etmek kimi zaman da hiç hareket etmemek zorundasınız. Zladko gibi direnişin bir temsilcisiyseniz ölmenin de hayatta kalmak kadar tesadüfi bir durum olduğunun bilincinde olmalısınız. Asla sabit durmamalısınız, vizörün görüş alanında üç saniyeden fazla vakit geçirirseniz, bu dünyadan ayrılırsınız. Inela gibi evde sıkışıp kaldıysanız, kendinizi oyalayacak uğraşlar edinmelisiniz. Çünkü 1993 baharında insanlara zor gelen yalnızca açlık, susuzluk, soğuk, korku yahut endişe değil. Yaşanamayan her şey yükken, ‘gün’ denilen zaman dilimi de bir boşluktan ibaret. Tıpkı deneyimlediğimiz pandemi koşullarında olduğu gibi, evden çıkamamanın birey üzerindeki psikolojik etkisi oldukça ağır. Joaquim ise burada geçirdiği iki ay boyunca bir gözlemci, anlatıcının Saraybosna’daki gözü niteliğinde.

Bunlarla birlikte Joaquim’ın bir dönem ilişkide bulunduğu Bosnalı Ludmilla ve eşi Kosma’nın ayrılış hikâyesi, anlatıda yine savaşın birey üzerindeki etkilerini gösteren unsurlardan. Fakat onların önüne geçen ‘meşhur’ bir hikâye de var kitapta: Admira ve Bosko’nun, yani “Saraybosna’nın Romeo ve Julieti”nin hikâyesi. Hikâyeye göre ‘Sırp’ Bosko, sevgilisi ‘Müslüman’ Admira için kuşatma altındaki şehri terk etmeyi reddediyor, birlikte tarafsız bölgeyi aşacaklarına inanıyorlar. Fakat -elbette!- vuruluyorlar ve Vrbanja Köprüsü’nün kemerlerine yirmi metre mesafede altı gün altı gece birbirlerine sarılmış halde öylece kalıyorlar. Savaşın simgesi olan bu çift, “Miss Sarajevo”yu zenginleştirmiş, anlatının gerçeklikle olan bağını kuvvetlendirmiş. Öte yandan, kitapta Admira ve Bosko’nun hikâyesi dışında da etnik köken yahut din üzerinden

90'lı yıllardan 2017'ye, Joaquim'in babasının ölümüne uzanan bu anlatıda; Joaquim'in belleğine, yirmili yaşları ile kırklı yaşları arasında gidip gelen sayıklamalarına, anılarına, ömrünce üstünde taşıdığı yüklere teslimiz. Anlatıcının aktardıklarından, kız kardeşi Viviane'ın ölümünün üzerinden seneler geçmesine rağmen hâlâ onun hayaletiyle yaşadığını, kardeşinin ölüm şekli yüzünden ardına kadar açık pencerelere yaklaşmadığını öğreniyoruz Joaquim'in.

yapılan ayrımcılığı gözler önüne seren ifadeler mevcut. Sözgelimi, Saraybosna'daki savaş atmosferini betimleyen anlatıcı şöyle diyor: “Daha bir yıl öncesine dek ne Zladko ne de arkadaşları herhangi bir şeyin onları ayırabileceğini hayal ederdi. Hele ki hiçbir zaman kimliklerinin bir parçası olmamış olan etnik köken veya dinin.” (s. 108)

Kitaptan savaş gerçeğini ortaya koyan farklı paragraflar alıntılanabilir, her okur farklı cümlelerin altını çizebilir. Fakat kanaatimce şimdi alıntılacağım cümleler, bu yazı için de savaşı -mümkün olduğu kadar- idrak etmek için de en uygun olanları. Çünkü ‘direnme’ üzerine kurulumlar, savaşmanın ‘alternatif’ yolları üzerine:

“Bu şehirde direniş, sadece Zladko'nun katıldığı şekilde olmuyor. Bir arada yaşama hakkını kazanmak için savaşmanın türlü türlü yolu var. Tüm şehir yaşamaya çalışarak direniyor. Tanrı'nın var olması ve iyi tarafta olması için dua ederek, kollarında taslarla yiyecek ve su almak için dışarı çıkarak. Yer altındaki tiyatrolara, sanat galerilerine ve mağaralarda yankılanan konserlere giderek. Evlenmeye devam ederek. Sevişmeye devam ederek. Eğlenmeye. Çocuk yapmaya... Güzellik yarışması düzenleyerek.” (s. 86)

Kitabın dikkat çeken özelliklerinden biri de, fotoğrafa verdiği değer. “Giriş” başlıklı bölümde Fransız mucit Nicéphore Niépce'den bahsediliyor. Malumdur ki tarihteki ilk fotoğrafçı olarak tanıyoruz onu. İlerleyen sayfalarda, başkışı Joaquim'in dairesinin betimlendiği kısımda, duvarda asılı duran fotoğraflardan birinin, Nicéphore Niépce'nin mağrur bir portresi olduğunu öğreniyoruz. Yine kitabın hemen başındaki epigraf, Susan Sontag'ın “Fotoğraf Üzerine” ese-

Miss Sarajevo”, kişisel tarihle toplumsal belleği kavuştururken bazı meselelerin tüm insanlığı ilgilendirdiğini hatırlatıyor, kayıtsızlığın kapılarını okurunun yüzüne kapatıyor. Irk, din, kültür ayrımı olmaksızın yaşayabileceğimiz bir dünyanın mümkün olabileceğini bir kez daha düşündürüyor bizlere. Thobois soruyor: Yaşamak için zaman var mı?

rinden alınmış. Tüm bunlar kitap boyunca ‘fotoğraf’a yapılan vurgulara verilebilecek örnekler. Öte yandan, fotoğrafın savaş dönemlerinde ne derece mühim olduğunun da altını çizmiş Thobois:

“Savaş olan ülkelerde fotoğraflar uğur taşı gibi değerlidir. Yüzler, manzaralar, evler... Bir zamanlar neyin var olduğunu ve bundan sonra neyi kaybedebileceğinizi gösterir.” (s. 85)

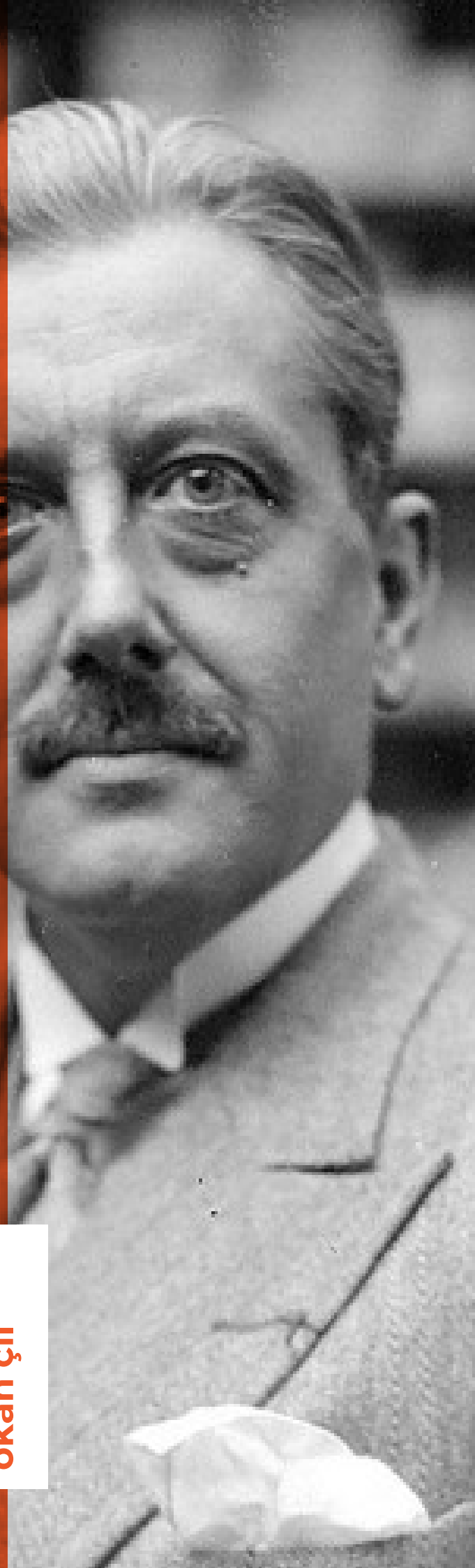
“Miss Sarajevo”, kişisel tarihle toplumsal belleği kavuştururken bazı meselelerin tüm insanlığı ilgilendirdiğini hatırlatıyor, kayıtsızlığın kapılarını okurunun yüzüne kapatıyor. Irk, din, kültür ayrımı olmaksızın yaşayabileceğimiz bir dünyanın mümkün olabileceğini bir kez daha düşündürüyor bizlere. Thobois soruyor: Yaşamak için zaman var mı?

‘Son büyük katolik romancı’: Bernanos

‘Son büyük Katolik romancı’ olarak da bilinen Bernanos’un kaleme aldığı Bir Cinayet, geçtiğimiz günlerde Ziya İshan’ın çevirisiyle Dergâh Yayınları tarafından yayımlandı. Bernanos, bireysel kötülükle, toplumsal kötülük ilişkisi; bireysel suçla, toplumsal suç ilişkisi arasında ortaya çıkaran sorularla okuru yakalıyor.

okan çil

Georges Bernanos, romanlarıyla olduğu kadar siyasal fikirleriyle de dikkat çeken bir yazardı. I. Dünya Savaşı'na katılıp Somme ve Verdun'da savaştı. Sonraki yıllarda faşist bir örgüt olan Action Française'le beraber hareket etse de, önce örgütten, akabinde Fransa'dan ayrılarak Brezilya'da yaşamaya başladı.

1888'de Paris'te doğan Louis Émile Clément Georges Bernanos, romanlarıyla olduğu kadar siyasal fikirleriyle de dikkat çeken bir yazardı. I. Dünya Savaşı'na katılıp Somme ve Verdun'da savaştı. Sonraki yıllarda faşist bir örgüt olan Action Française'le beraber hareket etse de, önce örgütten, akabinde Fransa'dan ayrılarak Brezilya'da yaşamaya başladı. Birkaç yıl sonra ülkesine geri döndü ancak 1948 yılındaki vefatına kadar Fransa'ya karşı kırgınlık besledi.

“Son büyük Katolik romancı” olarak da bilinen Bernanos, 1926'da yayınlanan ilk romanı *Sous le soleil de Satan*'dan (Şeytan Güneşi Altında) son yıllarına kadar edebiyatla iç içe bir hayat geçirse de, kendisi ülkemizde romanlarından ziyade, romanlarından uyarlanan filmlerle tanınır. Bunun en büyük sebebi de büyük yönetmen Robert Bresson'dur. Bresson, Bernanos'un kaleme aldığı *Bir Taşra Papazının Güncesi*'ni (Journal d'un curé de campagne) 1951'de, *Mouchette*'yi ise 1967'de sinemaya uyarlar. Bernanos bu filmlerden sonra başka dillere çevrilmeye ve farklı yönetmenler tarafından sinemaya, tiyatroya uyarlanmaya başlar.

Bernanos'un Türkçeye çevrilen bir kitabı mevcut. 1955 yılında Ziya İshan'ın çevirdiği, Varlık Yayınları tarafından basılan bu romanın adı *Bir Cinayet*. *Bir Cinayet*, geçtiğimiz günlerde yine İshan'ın çevirisiyle Dergâh Yayınları tarafından yeniden yayımlandı.

GENÇ RAHİP VE İKİ CESET

“Evet, sayın hâkim, ağızlarında yalnız mantık ve sağduyu sözleri dolaşıyor ve kendileri de farkında olmadan uzun zamandan beri ayrılmış oldukları bir yolu harita üzerinde parmaklarıyla gösteren gemicilere benziyorlar. Biçareler!

Bir Cinayet, Georges Bernanos, Çev: Ziya İshan, 173syf., Dergâh Yayınları, 2020.

Bernanos'un Türkçeye çevrilen bir kitabı mevcut. 1955 yılında Ziya İshan'ın çevirdiği, Varlık Yayınları tarafından basılan bu romanın adı Bir Cinayet. Bir Cinayet, geçtiğimiz günlerde yine İshan'ın çevirisiyle Dergâh Yayınları tarafından yeniden yayımlandı.

Hayatlarının, normal durumda kalması saat sarkacının ölü noktada durmasından fazla sürmüyor. Makul olsalar da olmasalar da, muhtelif yollardan olmakla beraber eninde sonunda da ima sapıtıyorlar. Bunu bazıları pısrıklılıklarıyla, bazıları da ihtiyatsızlıkları ve cüretleriyle yapıyorlar, çünkü yüzleri ne kadar değişikse cinnetleri de o kadar değişik: Yeryüzünde birbirinin eşi olan iki türlü bile delilik yoktur.”

Dağların eteklerinde yer alan küçük bir kasaba kilisesinin rahibi ölünce, onun yerine genç bir rahip tayin edilir. Yirmi beş, otuz yaşlarında olan genç rahip çeşitli aksilikler yüzünden karşılama komitesine yetişemez. Onun gecikme sürecinde rahibin gıyabında birtakım konuşmalar yaşanır ve bu konuşmalar genellikle rahibin gençliğine ve gençliğin verdiği bazı durumlar yüzünden yaşanacak sorunlara yöneliktir. Açıkçası cemaat bu durumdan pek de memnun değildir.

Rahibin kilisede geçirdiği ilk gecede birtakım silah sesleri duyulur. Yapılan araştırmada önce genç bir erkeğin cesedi bulunur. Cesedin bulunduğu yer bir şatoya ait olduğu için, şatonun sahibesine haber vermek üzere harekete geçerler, bir de bakarlar ki o da yerde boylu boyunca yatmaktadır.

SUÇLU OLAN KİM?

“Birkaç saatten beri ne çok şey öğrendim. Mesele bir cinayet, bir öldürme hadisesi bana evvelce ne kadar basit bir şey gibi gelirdi! Her dakika dünyanın her tarafında binlerce insan ölürken bir kişi daha ölmüş veya ölmemiş, ne olacak! Şimdiyse... Şimdi görüyorum ki, dedi, her cinayet kendi etrafında bir girdap meydana getiriyor ve kimsenin ne kuvvetini ne de devam

Evet, sayın hâkim,
ağızlarında yalnız
mantık ve sağduyu
sözleri dolaşıyor
ve kendileri de
farkında olmadan
uzun zamandan beri
ayrılmış oldukları bir
yolu harita üzerinde
parmaklarıyla
gösteren gemicilere
benziyorlar.
Biçareler!

müddetini önceden kestirebileceği bu girdap, dayanılmaz bir kuvvetle masumu da, suçluyu da merkezine doğru çekiyor.”

Genç rahip bir yandan kendini cemaatine kabul ettirmeye çalışırken bir yandan da yeni geldiği bu kasabadaki insanları tanımaya çalışır. Bu durum kendisi için normal şartlarda bile hayli zorken, ortada iki cesedin bulunduğu bir atmosferde daha da zorlaşır çünkü kasabada büyük sırlar vardır.

Cinayet, kasabanın orta yerine -herkesin üstüne- düşünce kimse ondan sıyrılamaz ve cinayet soruşturması yavaş yavaş genişlemeye başlar. Ortaya çıkan ipuçları, belli belirsiz deliller arttıkça, soruşturma cinayet meselesinden giderek çıkar. Diğer bir değişle, cinayet, toplumun gerçek yüzünü gösteren bir aynaya dönüşüverir.

Geçmişe dair sırlar, kimsenin konuşmak istemediği gerçekler de çorap söküğü gibi ortaya çıkmaya başlayınca, soruşturma toplumsal bir eleştiri biçimde devam eder. Öyle ki, katılım kim olduğundan ziyade insan denen canlının adım adım çözülüşüne şahitlik etmeye başlarız. Böylece bireysel kötülükle, toplumsal kötülük ilişkisi; bireysel suçla, toplumsal suç ilişkisi bizi yeni sorular sormaya iter.

Bernaros’la ilk tanışmamız 1955 yılında gerçekleşmiş olsa da, Dergâh Yayınları bu tanışıklığı bize yeniden hatırlattı. Umarız ki diğer kitaplarını da kısa sürede yayınlarlar.

‘Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler’: Bir guru toplumu nasıl yönlendirir?

Anthony Storr’un kitabı ‘Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler’, Okuyan Us Yayınları tarafından yayımlandı. Storr kitabında, dini önderlerden siyasetçilere, pek çok figürü alıp inceliyor ve deli-dahi arasındaki açmazları masaya yatırıyor.

soner sert

Anthony Storr, ahte Peygamberler Yalan Cemaatler’de hemen her insanın aklına düşen bir temel tartışmadan hareket ediyor: Çok az sayıda müridi olan kişisel inanç sistemleri, kandırmacadan ibaret görünür. Milyonlarca kişi tarafından kabul görmüş inanç sistemleri ise diğerleri kadar mantık dışı olsalar bile, dünya dini olarak adlandırılırlar.

Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler, Anthony Storr, Çevirmen: Aslı Day, 306 syf., Okuyan Us Yayınları, 2020.

2001 yılında yaşamını yitiren, 20. yüzyılın en önemli psikiyatristlerin biri olan Anthony Storr, İngiltere’de dünyaya gelir. Winchester, Christ’s College, Cambridge’de ve Westminster Hastanesi’nde eğitimi tamamlayan Storr, 1944 yılında doktor olmaya hak kazanır ve psikiyatri üzerine çalışmalar yapmaya başlar. Freud ve Jung üzerine özellikle çalışan Storr, Independent, Sunday Times ve Times Literary Supplement gibi gazeteler için araştırmalar yapar, makaleler kaleme alır. Emekliliğini Oxford’tan alan Storr, toplum ve insan arasındaki ilişkileri araştırmalarında sık sık merkeze alır. Storr, Türkiye’de yayımlanan son kitabı ‘Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler’de de bu ilişki biçimini tartışıyor.

Storr, bu kitabında hemen her insanın aklına düşen bir temel tartışmadan hareket ediyor: Çok az sayıda müridi olan kişisel inanç sistemleri, kandırmacadan ibaret görünür. Milyonlarca kişi tarafından kabul görmüş inanç sistemleri ise diğerleri kadar mantık dışı olsalar bile, dünya dini olarak adlandırılırlar. Storr, bu düşünceden hareketle, dini önderlerden siyasetçilere kadar, pek çok figürü alıp inceliyor ve deli-dahi arasındaki açmazları masaya yatırıyor.

Bu kişilerin, birer guru olduğunu söyleyen Storr, bahse konu olan kelimenin “saygıya değer kişi” anlamını kullandığını söylüyor. Hayat üzerine fikri olan ya da olduğunu iddia eden ve kendine biçtiği bu rolden hareketle başkalarına yaşamı nasıl yaşaması gerektiğini salık veren guruların, günümüzde pek çok alanda karşımıza çıktığını söyleyen Storr’a göre, bu kişileri futboldan ekonomiye kadar çeşitli branşlarda görmek mümkün. Storr’un sadece bu düşüncesi bile, Türkiye için ne yazık ki güncelliğini koruyor. Bugün televizyonda görülen, her konuda ah-

Storr, çeşitli yönleriyle birbirlerinden ayrılrsa da, manevi olarak bir içgörü sahibi olduğunu iddia eden ve toplulukları yönlendirmeye, fikir erbabı gibi görünmeye çalışan bu kişilerin, her zaman için aynı olmadıklarının da altını çiziyor.

kam kesen ya da okurdan daha çok yazarı olan bu ülkede, gurular uzun bir süredir tedavülde. Storr, çeşitli yönleriyle birbirlerinden ayrılrsa da, manevi olarak bir içgörü sahibi olduğunu iddia eden ve toplulukları yönlendirmeye, fikir erbabı gibi görünmeye çalışan bu kişilerin, her zaman için aynı olmadıklarının da altını çiziyor. Bazı kişilerinin hakikaten özel yeteneklerinin olduğunu, dahi olarak tanımlanabileceğini iddia eden Storr, guru olarak görülmek içinse sadece kibrin yeterli olduğunu söylüyor.

Storr'a göre "Gerçek erdem göze çarpmaz." Bir kişi gerçekten özel yeteneklere sahipse, öyledir. Bunun için rol yapması, başka bir kalıba bürünmesi gerekmez. Bu içsel bir süreçtir ve günümüz tanımlamasıyla söylersek bir karizma işidir.

Storr, çalışmasında daha çok sahte guruları merkeze alıyor. Bunların, çevresine topladıkları insanları gerek duygusal, gerek maddi, gerekse de cinsel olarak kullandıklarını; bu eylemlerinden dolayı onlara "vicdansız psikopatlar" diyen Storr, normal şartlarda deli olarak tanımlanacak bu insanların, bir grup insan tarafından ilah muamelesi gördükleri için "yırttığını" iddia eder. Bu düşünceden yola çıkarak, guruların kişilik analizlerini çıkaran, davranış biçimlerini ve yöntemlerini araştıran Storr, insan toplumunun en kadim meselelerinden birini bireyi odağa alarak inceler. Buda ayinlerinden siyasi mülakatlara kadar, bir gurunun toplumu nasıl yönlendirdiğini ve kişiliğinin altını dolduran özelliklerini anlaşılır bir dille okura aktaran Storr, gurunun müridini de araştırmadan geçmiyor.

Storr'a göre "Gerçek erdem göze çarpmaz." Bir kişi gerçekten özel yeteneklere sahipse, öyledir. Bunun için rol yapması, başka bir kalıba bürünmesi gerekmez. Bu içsel bir süreçtir ve günümüz tanımlamasıyla söylersek bir karizma işidir. Storr, çalışmasında daha çok sahte guruları merkeze alıyor. Bunların, çevresine topladıkları insanları gerek duygusal, gerek maddi, gerekse de cinsel olarak kullandıklarını; bu eylemlerinden dolayı onlara "vicdansız psikopatlar" diyen Storr, normal şartlarda deli olarak tanımlanacak bu insanların, bir grup insan tarafından ilah muamelesi gördükleri için "yırttığını" iddia eder.

Storr'un yaptığı insan gözüne karmaşık, büyüleyici gibi görünen ve peşinden kitleleri sürükleyen bireylerin ipliğini pazara çıkarmaktan ibaret. Bugün, her şeyin reklama döndüğü, özellikle siyasi figürlerin bir insandan öte bir imaj olarak toplumun karşısına çıkarılıp alıcıya sunulduğu dünyamızda, "guru kültürü" ayrı önem taşıyor. Toplumun, kahramanlara ya da kahramanmış gibi görünenlere olan ihtiyacı, kendi yetersizliğini, acınası halini ortaya koyarken, günümüzün ya da geleceğin gurularını kavramak için 'Sahte Peygamberler Yalan Cemaatler' kitabı son insan yaşayana kadar tedavülde kalacak gibi görünüyor.

Neoliberalizmin yarattığı ahlaki boşluklar

Siyaset bilimci Wendy Brown'un 'Neoliberalizmin Harabelerinde' çalışması Metis Yayıncılık tarafından yayımlandı. Brown, "Batı'da Antidemokratik Siyasetin Yükselişi" alt başlığıyla yayımlanan kitapta, yorumlarıyla ve belirlemeleriyle neoliberalizmin geçmişine yoğunlaşırken bugün karşılaştığımız siyasal ve toplumsal sorunların özüne iniyor, yakın gelecek için öngörülerde bulunuyor.

ali bulunmaz

1929'daki Büyük Buhran'dan on yıl sonra, bir grup iktisatçı ve sosyal bilimci, 1938'de Paris'te bir toplantı gerçekleştiriyor.

Bildiğimiz ve yaşadığımız bir hikâye: 1929'daki Büyük Buhran'dan on yıl sonra, bir grup iktisatçı ve sosyal bilimci, 1938'de Paris'te bir toplantı gerçekleştiriyor. Başını Friedrich August von Hayek ve Ludwig von Mises'in çektiği bu kişiler, ekonomik krizle boğuşurken süratle savaşa sürüklenen Avrupa'nın orta yerinde, yeni bir kavramı ve yaşam biçimini; neoliberalizmi dünyaya armağan etmek için gece gündüz bir araya geliyor.

Hayek, toplantılarda devlet müdahaleciliğinin, özneyi ve onun özel alanını örselediğini, bunun devam etmesi hâlinde totalitarizmin kaçınılmaz olacağını söylüyor. 1944'te ise haklı çıkmanın gururuyla komünizmin ve faşizmin aynı totaliter zihniyetle eylemlere giriştiğini; her ikisinin de vergi ve sosyal güvencelerle "yatırımcı düşmanlığına dayanan bir devlet politikası oluşturduğunu" belirtiyor.

Hayek, aynı günlerde yakın arkadaşlarına bir hayalinden bahsediyor: Gazetecilerin, akademisyenlerin, hukukçuların, iktisatçıların, yatırımcıların ve "eski dünyadan sıtkı sıyrılanların" güçlerini birleştirerek neoliberalizmi anlatacağı bir vakıf kurmak... Bu hayal, 1947'de Mont Pelerin Cemiyeti'yle gerçeğe dönüşüyor.

Devlet müdahaleciliğinin esas olduğu "eski dünya düzeni" yerine, eşitler arasındaki hiyerarşiyi altüst edecek, demokrasinin gerekli ve zorunlu olmadığını savunacak, zenginlerin daha zenginleşip özgürce yatırım yapmasına el verecek "yeni bir düzen"i yaratma yolunda ikna çalışmaları yürütmek, Mont Pelerin Cemiyeti'nin başlıca amacıydı. Diğer bir deyişle girişimcileri dünyaya tanıtan, koruyup kollayan bu cemiyet çatısı altında yan yana gelenler, toplumların "refahı" ve "ilerlemesi" için para kaza-

Neoliberalizmin Harabelerinde,
Wendy Brown, Çeviren: Bülent Doğan, 210 syf., Metis Yayınları, 2021

Hayek, toplantılarda devlet müdahaleciliğinin, özneyi ve onun özel alanını örselediğini, bunun devam etmesi hâlinde totalitarizmin kaçınılmaz olacağını söylüyor. 1944'te ise haklı çıkmanın gururuyla komünizmin ve faşizmin aynı totaliter zihniyetle eylemlere giriştiğini; her ikisinin de vergi ve sosyal güvencelerle “yatırımcı düşmanlığına dayanan bir devlet politikası oluşturduğunu” belirtiyor.

nıp harcamakta serbest olmayı istiyor, devletin sadece bu arzuyu kolayca gerçekleştirilmesi için bir mekanizma rolü üstlenmesi gerektiğini düşünüyordu.

Hayek'e göre bu yatırımcılar, hem iş imkânları yaratacak hem de kültürel faaliyetlere zaman ve bütçe ayıracak ideal yaşam için bir modeldi. Dolayısıyla devlet, kişilere ve onların kurduğu hür teşebbüslere engel olmamalı, önünü açmalıydı. Hayek'in 1960'ta yayımlanan 'Özgürlük Anayasası'nda yer verdiği bu hayaller, 1970'lerden itibaren gerçek oldu. Neoliberalizm, 1980'lerde yükselişteydi, 1990'ların ikinci yarısında sendeledi, 2000'lerde yıkıcı krizler yarattı.

Jeremy Brecher, 'Grev!' (Çeviren: Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, 2019) başlıklı kitabında, neoliberalizmin ve küreselleşme çağının krizlerini tarif etmişti: “Küreselleşme çağı, çalışan insanları zayıf ekonomik büyümenin çok ötesine giden problemlerle karşı karşıya bıraktı. Zenginlik ve gelir, hem ülke içinde hem de ülkeler arasındaki eşitsizliği radikal olarak daha da artırdı. Tüm ülkelerde büyüyen bir 'ekonomik açık', ekonomik ve politik gücün az sayıdaki elitin eline geçmesinden ve kendi kendini yönetme hakkının erozyonundan kaynaklandı. Görece barış dönemleri noktalanınca savaş, kronik bir durum hâline geldi: ABD bu zaman diliminin neredeyse tamamında Afganistan'da ve Irak'ta sürekli savaştıydı. Küreselleşme bağlamında, kaynak savaşları ve emperyalizmin güncellenmiş formları çoğaldı. İçlerinde en rahatsız edici olanı, kirliliğin yol açtığı iklim değişikliği, insan hayatını topyekûn tehdit etti. Bu, doğal kaynakların aşırı sömürülmesi ve yerel, hatta küresel ekosistemi bozan su, hava, toprak ve hava kirliliği gibi altında yine ekonominin yattığı diğer çevresel sorunlarla etkileşime girdi.”

Jeremy Brecher, 'Grev!' (Çeviren: Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, 2019) başlıklı kitabında, neoliberalizmin ve küreselleşme çağının krizlerini tarif etmişti: "Küreselleşme çağı, çalışan insanları zayıf ekonomik büyümenin çok ötesine giden problemlerle karşı karşıya bıraktı. Zenginlik ve gelir, hem ülke içinde hem de ülkeler arasındaki eşitsizliği radikal olarak daha da artırdı. Tüm ülkelerde büyüyen bir 'ekonomik açık', ekonomik ve politik gücün az sayıdaki elitin eline geçmesinden ve kendi kendini yönetme hakkının erozyonundan kaynaklandı."

Siyaset bilimci Wendy Brown, "Batı'da Antidemokratik Siyasetin Yükselişi" alt başlığıyla yayımlanan 'Neoliberalizmin Harabelerinde'de, Brecher'in bıraktığı yerden devam ederek "Neoliberal ekonomik sarsıntıların sonucunda neden ve nasıl sol değil de sağ güçlendi?" sorusuna yanıtlar arıyor.

SLOGANLARLA İKTİDARINI KORUMAYA ÇALIŞANLAR

Brown, neoliberalizmin insanlığı, kavram karışıklığına ve politik bulanıklığa sürüklediğini düşünüyor. Hayek'in 'Özgürlük Anayasası'nda dile getirdiği "refah" ve "huzur" teorilerinin 2000'lerden sonraki yansıması şiddet, prim yapan otoriterlik, popülizm ve demokratik faşizmdi. Bunlara, bilim ve akıl yerine püritenlik soslu milliyetçilikle hayata geçirilen ayrımcılık, nezaketsizlik ve hesap verilebilirliğe duyulan öfke de eklendi, ırkçılık kazanları kaynatılmaya başladı.

Brown, bugün suçlu arayan ve bulanların yarattığı tehlikeli gidişatı resmediyor: "Tahtın elden gitmesinin suçunu, işleri çalan göçmenlere ve azınlıklara, ayrıca seçkinlerin ve küreselcilerin talep ettiği liberal kapsayıcılıktan hak etmemesine rağmen faydalandığı düşünülen diğerlerine (en çileden çıkarıcısı da güya terörist dinlerin ve ırkların mensuplarına) atmak gayet kolaydı. Kendi uğradıkları zararların (ki 'Memleket elden gidiyor' diye yansıtılıyordu) görüntüsüyle seferber edilen neoliberal ekonomik politikaların nedenleri bunlardı. Bu görüntü; ailelerin mutlu, sağlam ve heteroseksüel olduğu, kadınların ve ırksal azınlıkların haddini bildiği, mahallenin intizamlı, emniyetli ve homojen olduğu, eroinin siyahların sorunu olduğu, terörizmin ise anayurdun içinde olmadığı, ülkenin

ve Batı'nın açık kimliğini, iktidarını ve gururunu teşkil edenin hegemonyasını, Hıristiyanlığın ve beyazlığın koruduğu mitsel bir geçmişe dayanıyordu. Başka halkların, fikirlerin, yasaların, kültürlerin ve dinlerin istilaları karşısında sağcı popülist liderlerin korumayı ve geri getirmeyi vaat ettiği masal dünyası buydu. Kampanya sloganları her şeyi anlatıyordu: 'Amerika'yı Yeniden Yücelt (Trump), 'Fransa Fransızlarındır (Le Pen ve Millî Cephe), 'Kontrolü Geri Al' (Brexit), 'Bizim Kültürümüz, Bizim Yurdumuz, Bizim Almanyamız' (Almanya İçin Alternatif-AfD), 'Saf Polonya, Beyaz Polonya' (Polonya Hukuk ve Adalet Partisi), 'İsveç İsveçlilerindir' (İsveç Demokratları). Bu sloganlar ve ifade ettiği mağduriyet ruhu, bundan önce birbirinden ayrı ırkçı marjinal gruplarla, sağcı Katoliklerle, evanjelik Hıristiyanlarla ve orta sınıfın ya da işçi sınıfının dışında kalan, sadece hüsrana uğramış beyaz banliyö sakinleriyle bağlantılıydı."

KAPIDA BEKLEYEN ÖFKELİ SAĞ POPÜLİZM

Brown, neoliberalizmin üçlü sacayağını hatırlatıyor: Toplumu dağıtma, siyaseti etkisizleştirme ve özne üretimi-kişisel alanı genişletme. Ekonomik açıdan ayrımcılığa uğrayanların ve ırksal hınçla dolanların, demokrasi ve eşitlik düşmanlığıyla örgütlendiğini de anlatan yazar, büyük fotoğrafı koyuyor masaya: Trump, seçimi belki kaybetti ama Trumpizm sahneyi öyle kolay terk edecek gibi durmuyor.

Hayek ve Mont Pelerin Cemiyeti, bugünkü popülizm ve otoriterlik örneklerini öngörmemişti fakat Brown'ın deyişiyle ırkçılık, nihilizm, kadercilik ve hınç ile birlikte bir tür Frankenste-in'in doğumuna yol açtı: Yazara göre neoliberal-

Siyaset bilimci Wendy Brown, "Batı'da Antidemokratik Siyasetin Yükselişi" alt başlığıyla yayımlanan 'Neoliberalizmin Harabelerinde'de, Brecher'in bıraktığı yerden devam ederek "Neoliberal ekonomik sarsıntıların sonucunda neden ve nasıl sol değil de sağ güçlendi?" sorusuna yanıtlar arıyor.

Brown, neoliberalizmin insanlığı, kavram karışıklığına ve politik bulanıklığa sürüklediğini düşünüyor. Hayek'in 'Özgürlük Anayasası'nda dile getirdiği "refah" ve "huzur" teorilerinin 2000'lerden sonraki yansıması şiddet, prim yapan otoriterlik, popülizm ve demokratik faşizmdi. Bunlara, bilim ve akıl yerine püritenlik soslu milliyetçilikle hayata geçirilen ayrımcılık, nezaketsizlik ve hesap verilebilirliğe duyulan öfke de eklendi, ırkçılık kazanları kaynatılmaya başladı.

lerin özgürlük formülleri, aşırı sağı canlandırıp meşrulaştırdı, şiddet ve ayrımcılık kapılarını açtı. Toplumsuz özgürlük anlayışı, toplumsalı önce şeytanlaştırmaya, ardından "tedavülden kaldırmaya" yönelince bazı yerlerde demokrasinin zemini boşaldı, bazılarında ise kerterizi oynadı.

Brown'ın bu olup bitenlere dair yorumu önemli: "Demokratik müzakere, mücadele ve iktidar paylaşımı yerine işletme, hukuk ve teknokrasi: Demokratik siyasal hayata pek çok cepheden yöneltilen bu düşmanlığın uzun yıllar sürmesi en iyi hâliyle neoliberalleştirilmiş nüfuslar, demokrasinin değeri konusunda yaygın bir kafa karışıklığı, en kötü hâliyle de demokrasinin ayaklar altına alınmasına yol açtı. Yine de siyasal itibarsızlaştırılır ve saldırıya uğrar ama ortadan kaldırılmaz ve demokrasinin kendisi zayıflayıp değersizleşirken neoliberal düzenlerde demokratik olmayan ve demokrasi karşıtı siyasal güçler ve enerjiler, hem genişledi hem de yoğunlaştı. Böylece eşitsizliği ve güvencesizliği artıran neoliberal etkiler, öfkeli sağ popülizme yol açtı ve siyasal demagoglar iktidara geldi."

TEORİ, UYGULAMA VE TARİHSEL SAPMA

Sermayenin serbest dolaşımını ve büyümesini, demokrasinin halk egemenliğinden ayrıştırılıp iktidarın barışçıl aktarımını sağlayacak bir araç indirgenmesini, bunların yanında yurttaşlığı oy kullanmayla, yasamayı evrensel kurallar oluşturmasıyla ve mahkemelerin hakemlikle sınırlanmasını düşleyen neoliberaler, Brown'a göre siyaseti ve demokrasiyi önemsiz görüp aşağılayınca kendi projelerinde bir gedik açtı. Böylece antidemokratik bir politik kültür filizlendi

Brown, yorumlarıyla ve belirlemeleriyle neoliberalizmin geçmişine yoğunlaşırken bugün karşılaştığımız siyasal ve toplumsal sorunların özüne iniyor, yakın gelecek için öngörülerde bulunuyor. Öte yandan, neoliberal teori ile uygulama arasındaki farklardan doğan tarihsel sapmaları sıralayan yazar, çekici şekilde ambalajlanan sistemin harabelerde geziniyor.

Neoliberallerin, sosyal demokrasi ve toplumsal adalet yerine, piyasaları ve gelenekselliği koyarak oluşturduğu sistemin doğurduğu ahlaki boşluk, “dizginsiz, kültürsüz ve kabul gören normları gözden düşüren”; nihilizmle, şiddetle ve hınçla sarıp sarmalanmış bir “özgürlük” meydana getirip popülist otoriterlerin önünü açtı.

Brown’ın bu bağlamdaki notu önemli ve yalnızca ABD’deki duruma değil, diğer popülist liderlerin eylemlerine de işaret ediyor: “Artık kimsenin ahlaklı olması gerekmiyor, ahlaka dair naralar atması yeterli (...) Trump’ın evanjelik tabanı, onun kim olduğuyla değil, Kudüs, kürtaj, askeriyede transların yasaklanması, okullarda dua, Hıristiyan işletmelerin ve bireylerin ayrımcılık yapma hakları gibi konularda ne yaptığıyla ilgileniyor.”

Brown, yorumlarıyla ve belirlemeleriyle neoliberalizmin geçmişine yoğunlaşırken bugün karşılaştığımız siyasal ve toplumsal sorunların özüne iniyor, yakın gelecek için öngörülerde bulunuyor. Öte yandan, neoliberal teori ile uygulama arasındaki farklardan doğan tarihsel sapmaları sıralayan yazar, çekici şekilde ambalajlanan sistemin harabelerde geziniyor.

Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa: Toplumsal uyum gerçekten olumlu mu?

Jion Sheibani'nin 'Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa' kitabı Timaş Çocuk Yayınları tarafından yayımlandı. Kitap, konusu ile, küresel ısınma ve iklim değişikliği, toplumsal uyum, farklılıklara olan hoşgörü ve mültecilik kavramı gibi birden fazla noktaya dikkat çekiyor.

melike sargın

Konusu ile hem de görselleriyle oldukça başarılı bir kitap 'Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa'. Hemen hemen her yazımda belirttiğim gibi nitelikli bir çocuk kitabının en önemli özelliklerinden olan, öğretme gayesinden uzak olması ve çocukların düşünme becerilerine katkı sağlar düzeyde olması gerekliliğini bu kitapta bulabiliyoruz.

Bu haftaki nitelikli çocuk kitabı örneğimiz, Bjon Sheibani tarafından yazılan ve çizilen, Timaş Çocuk Yayınları'ndan çıkmış olan 'Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa'. Hem konusu ile hem de görselleriyle oldukça başarılı bir kitap 'Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa'. Hemen hemen her yazımda belirttiğim gibi nitelikli bir çocuk kitabının en önemli özelliklerinden olan, öğretme gayesinden uzak olması ve çocukların düşünme becerilerine katkı sağlar düzeyde olması gerekliliğini bu kitapta bulabiliyoruz. Kitap, konusunun güzelliğinin yanında çizimleri ile de dikkat çekici. Kitabın sayfalarındaki çizimleri bir çırpıda geçmemeniz, çizimler üzerinde uzun uzun durmanız gerekecek.

Kitabın konusu, yaşadıkları yerden ayrılmak zorunda kalan Kutup Ayıları'nın, bavullarla olan yolculuğunun sonunda geldikleri yeni yeri ve yaşamlarını anlatıyor. Kutup Ayıları, yolculuklarının sonunda- yolculuk ile ilgili hiç bilgi yok- Lili ve dedesiyle karşılaşılıyor. Bu karşılaşma sonucunda Kutup Ayıları'nın şehir hayatıyla tanışmaları ve şehir hayatına uyum süreci anlatılıyor. Lili'nin, Kutup Ayıları'nı şehirle tanıştırmasıyla bu duruma çocukların çok sevindiğine ancak yetişkinlerin sevinmediğine ve yetişkinlerin, çocuklara göre daha tedirgin bir tutum takındıklarına şahit oluyoruz. Yetişkinler, Kutup Ayıları'nın çok büyük olduğunu ve hatta onların, kendilerini yiyebileceklerini düşünüyorlar. Bir zaman sonra Kutup Ayıları, toplum içinde kabul görmeye başlıyor ve Kutup Ayıları'nın topluma adapte olduklarını görüyoruz.

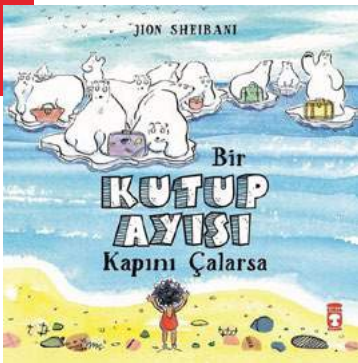

Kitabın konusu, yaşadıkları yerden ayrılmak zorunda kalan Kutup Ayıları'nın, bavullarla olan yolculuğunun sonunda geldikleri yeni yeri ve yaşamlarını anlatıyor.

MÜLTECİ OLMAK SADECE İNSANLARA HAS BİR KAVRAM MIDIR?

Kitap, konusu ile birden fazla noktaya dikkat çekiyor. Bunlar; küresel ısınma ve iklim değişikliği, toplumsal uyum, farklılıklara olan hoşgörü ve mültecilik kavramı. Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin dünyanın geleceğini tehdit eder boyutlara ulaştığını biliyoruz. İklim değişikliğinin gezegenimize etkisi incelendiğinde buzulların erimesi, gezegeni ve canlıları tehdit eden durumlardan sadece biri. Hikayedeki Kutup Ayıları'nın yolculuğu işte böyle bir iklim krizi sonucu başlıyor. Hiç bilmedikleri, kendilerine çok yabancı olan bir yere göç ediyorlar. Burada şu soruyu sorabiliriz; "Mülteci olmak meselesi sadece biz insanlara has bir kavram mıdır?" Buzulların erimesiyle mülteci olmak ya da savaşlar sonucunda mülteci olmak. Burada aslında mülteci olan hayvanları görüyoruz. İnsanların savaşlar sonucunda ülkelerini terk etmelerinden çok da farklı bir durum değil bu.

Kutup Ayıları'nın topluma ayak uydurmaya çalışmaları ve diğer insanlara benzeyerek, onlar gibi olmaya çalışmalarını olumlu bir kavrammış gibi "toplumsal uyum" olarak adlandırsak da aslında kendilerine ait özelliklerini, onların kendi gibi olma hallerini yok eden bir süreç işliyor. İnsanların mülteci olarak bir yere gidip oraya adapte olmaya çalışması, uyum sağlaması ve o topluma benzemesi ile Kutup Ayıları'nın göç etmesi ve şehirdeki insanlar gibi olup, toplumda yer almaya çalışması arasında neredeyse fark yok. Hikayenin konusundan anlaşılan diğer kavram ise şehirdeki insanların önce Kutup Ayıları'ndan korkup sonra onların iyi olduklarını gördükten sonra onları kabullenmeleri. Elbette insanlar ya da diğer canlılar kendilerine gelebilecek zararlardan korunmak

Bir Kutup Ayısı Kapını Çalarsa, Jion Sheibani, Çev: Gizem Şakar, 36 syf., Timaş Çocuk Yayınları, 2020.

ve karşısındakinin iyi davranışlar sergilemesini isterler. Ancak bunu şöyle bir soru ile biraz sorgulamalıyız: Şehirdeki insanlar Kutup Ayı-ları'nı gerçekten farklılıkları ile mi kabullendi yoksa Kutup Ayıları topluma uyum sağlayıp di-ğer insanlar gibi olmaya başladıktan sonra mı kabullendiler? Çünkü burada Kutup Ayıları, evet iyi davranışlar sergilediler, topluma zarar vermediler ama o göç ettikleri topluma uyum sağlamak adına değiştiler ve şehirdeki insanlar gibi oldular. Acaba Kutup Ayıları kendilerine ait kimliklerini mi kaybettiler? Toplum onları, ken-dilerine benzedikten sonra mı kabullendi? Gibi sorular sorulabilir ve bu sorular çoğaltılabilir.

Kitap, içeriği ve çizimleri ile hem çocukları hem de yetişkinleri düşünmeye zorluyor ve kitap üze-rine sorular sormaya itiyor. Kitabı, yetişkinlerin çocuklarıyla birlikte okumaları ve çizimleri in-celerken bu sorular üzerinde durmaları önemli. Çünkü bu sorular, çocukların sorgulama, anali-tik düşünme ve eleştirel düşünme gibi düşünme becerilerine katkı sağlayacaktır. Ebeveynlerin yanı sıra çocuklarla çalışan her eğitimcinin bu kitabı okumasını ve bu nitelikli çocuk edebiyatı eserini çocuklarla paylaşmalarını öneriyorum.

Kitap, konusu ile birden fazla noktaya dikkat çekiyor. Bunlar; küresel ısınma ve iklim değişikliği, toplumsal uyum, farklılıklara olan hoşgörü ve mültecilik kavramı. Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin dünyanın geleceğini tehdit eder boyutlara ulaştığını biliyoruz. İklim değişikliğinin gezegenimize etkisi incelendiğinde buzulların erimesi, gezegeni ve canlıları tehdit eden durumlardan sadece biri. Hikayedeki Kutup Ayıları'nın yolculuğu işte böyle bir iklim krizi sonucu başlıyor.

Günceli yakalayan öyküler: Ağırküre

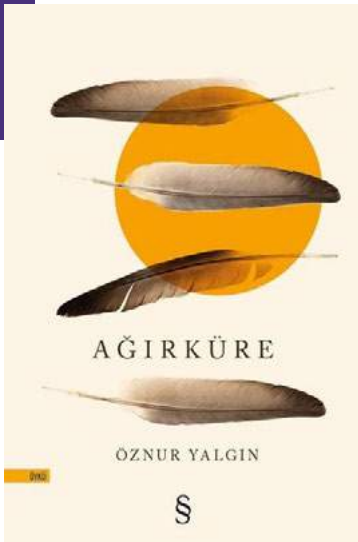
Öznur Yalgın'ın öykü kitabı 'Ağırküre', Everest Yayınları tarafından yayımlandı. Yalgın kitabında, mülteciler, kamplar, haber yapamayan gazeteciler, beyin göçü, kadın cinayetleri, maden kazaları, iş yerlerindeki fişlemeler ve daha pek çok güncel konuyu işliyor.

sibel yılmaz

“

Mülteciler, kamplar, haber yapamayan gazeteciler, beyin göçü, kadın cinayetleri, maden kazaları, iş yerlerindeki fişlemeler ve daha pek çok güncel konu, Öznur Yalgın'ın öykü evrenine giriyor.

Ağırküre, Öznur Yalgın, 104 syf., Everest Yayınları, 2020.

Güncel öykücülüğümüzle ilgili en sık dillendirilen eleştirilerden biri, öykünün büyük ölçüde politik, sosyal ve kültürel alanlardaki sorunlardan soyutlanmış olması. Kadın cinayetleri, Kürt sorunu, Gezi olayları gibi güncel konular hakkında yazılmış öykülerin varlığını göz ardı etmemekle birlikte, toplumun genelini ilgilendiren farklı meseleleri ele alan öykülerin mevcut edebi üretim içindeki yerinin sorgulanabilir nitelikte olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki taşra sıkıntısı, kentli entelektüelin bunalımı ve geçmiş güzel günler nostaljisi; 2010'lar öykücülüğünde güncel sorunların birkaç adım önünde bulunuyor. Bunun nedenleri üzerine düşünmek başka bir yazının konusu. Bu yazıda Öznur Yalgın'ın on dört öyküden oluşan 'Ağırküre' isimli ilk öykü kitabından söz etmek istiyorum çünkü az önceki tespitin aksine öykülerin neredeyse tamamı günceli yakalıyor. Mülteciler, kamplar, haber yapamayan gazeteciler, beyin göçü, kadın cinayetleri, maden kazaları, iş yerlerindeki fişlemeler ve daha pek çok güncel konu, Yalgın'ın öykü evrenine girmiş. Belli ki kendine dert ettiklerinden, onu rahatsız eden şeylerden yola çıkarak yazmaya karar vermiş yazar. Kitabı bitirdiğinizde bu hissi ediniyorsunuz. Bu yüzden kitabın isminin 'Ağırküre' olması oldukça isabetli bir seçim. Yalgın, bu ismin hakkını verircesine hepimizin yaşadığı, gözlemlediği, belki de kimi zaman görmezden geldiği ya da yok saydığı olaylara tanık olmanın ağırlığını gözler önüne seriyor.

Yalgın, kitabın açılış öyküsü "Kazlar" ile etkileyici bir giriş yapıyor. İki veterinerin salgın riskini önlemek amacıyla kümes hayvanlarını itlaf etmek için Ardahan'ın ücra bir köyüne gelişlerinin anlatıldığı öyküde devlet-birey çatışması öne çıkıyor. Kazlarını "kızlarım" diye seven Davud karakteri kazların öldürülmesini

Yalgın, kitabın açılış öyküsü “Kazlar” ile etkileyici bir giriş yapıyor. İki veterinerin salgın riskini önlemek amacıyla kümes hayvanlarını itlaf etmek için Ardahan’ın ücra bir köyüne gelişlerinin anlatıldığı öyküde devlet-birey çatışması öne çıkıyor.

kabul edemiyor. Davut’un bu inadı başka bir “inatçı”yı hatırlattı bana. Türkçeye “İnatçılar” olarak çevrilen İzlanda yapımı (Grímur Hákonnarson, 2015) “Rams” filminde de benzer bir inat öyküsü işleniyordu. Tıpkı Ardahan’daki köye benzer şekilde kimselerin pek uğramadığı kırsal bir bölgede geçen “Rams” filminde kırk yıldır konuşmayan iki çiftçi kardeşin hikâyesi anlatılır. Küçük kardeş Gummi’nin dede yadigarı cins koçu hastalanınca bölgedeki çiftliklerde salgın baş gösterir ve “Kazlar”da olduğu gibi devlet görevlileri bölgeye gelerek tüm koç ve koyunların öldürülmesi gerektiğini söyler. Çiftçilerin çoğu bölgede başka geçim kaynağı olmadığı için orayı terk etseler de bu iki kardeş çok sevdikleri koçlarının neslinin tükenmemesi için amansız bir mücadeleye girer. Görüldüğü gibi coğrafya farklı ama mücadele yöntemi benzer. O coğrafyalarda yaşamayanların, geçimlerini sağladıkları hayvanları hayatlarının parçası yapmayanların dışarıdan bir gözle baktıklarında, bu doğa insanlarının inadını anlayamayacakları açık. Ancak her ikisi de bize doğa-insan ilişkisinin önemini hatırlatıyor.

Kitapta farklı yapısıyla dikkat çeken öykülerden biri “Ferda Faruk Fikret Figen”. Öyküye adını veren dört karakterin gözünden aktarılan parçalı bir anlatı söz konusu bu öyküde. Diğer öykülerde genellikle kronolojik bir anlatıma başvuran Yalgın, genç bir kadının kendisine göz koymuş bir tacizci tarafından nasıl ölüme sürüklendiğini farklı zaman kesitlerine bölünmüş anlar ekseninde anlatıyor. Öykünün hemen başında üniversite öğrencisi olan Ferda’nın öldüğünü bir gazete haberinden öğreniyoruz. Ferda’nın arkadaşları Fikret ve Figen’in bakış açısıyla baktığımızda bir kadının etrafındaki kişiler tarafından nasıl bir umursamazlık çemberine hapsedilerek ölüme gönderildiğine adım

Kitapta farklı yapısıyla dikkat çeken öykülerden biri “Ferda Faruk Fikret Figen”. Öyküye adını veren dört karakterin gözünden aktarılan parçalı bir anlatı söz konusu bu öyküde. Diğer öykülerde genellikle kronolojik bir anlatıma başvuran Yalgın, genç bir kadının kendisine göz koymuş bir tacizci tarafından nasıl ölüme sürüklendiğini farklı zaman kesitlerine bölünmüş anlar ekseninde anlatıyor.

adım şahit oluyoruz. Ferda’ya kendisini taciz eden adama karşı nasıl davranması gerektiği sürekli dikte edilirken onun hisleri, korkuları ve endişelerinin yeteri kadar önemsenmediğini görüyoruz. Ferda’yı rahatlatmak amacıyla söylenen cümleler ise gazete haberlerinden, sosyal medyadan hepimize tanıdık gelen klişe ifadelerden ibaret: “Güpegündüz, okulda hem de, bir sürü öğrencinin arasında filan, olmaz öyle şey, havlayan köpek ısırılmaz, bunu unutma sen.”, “Dışarı çıkarken ne giydiğime biraz daha dikkat etmeliymişim. Bunları yanlış anlamamalıymışım, dedikleri hep iyiliğim için.”

Kitapta beni en çok etkileyen öykülerden biri, “Sallantıda”. Türkiye’den Birleşik Krallık’a göç eden genç bir çiftle tanışıyoruz bu öyküde. Başka bir ülkede yaşamaya alışmanın getirdiği ruhsal değişim, içten diyaloglarla ve kısa iç konuşmalarla aktarılmış. Çiftin “doğup büyüdükları yer cehenneme dönüşmüşken”; daha huzurlu olabildikleri, iki yüz yıllık ağaçların arasında dolaşabildikleri bir ülkede hayata tutunmaya çalışırken başlarından geçenlere şahit oluyoruz. “Neresi sıra bize neresi gurbet” kararsızlığını yaşayan karı koca, yeni bir hayata başlarken neler hissediyor, ne gibi problemlerle karşılaşılıyor, bunu anlayabiliyoruz. Son yıllarda birçok kişi farklı nedenlerle ülkeden ayrılmak zorunda kaldı ya da zorunda bırakıldı. Gidenler ne hissediyor, nasıl yaşıyor, uzaklardan buraya bakınca neler görüyor; işte “Sallantıda” öyküsünde bu soruların cevaplarını bulmak mümkün.

Kısaca öykülerin genel havasından söz ettikten sonra şunu söyleyebilirim ki, Yalgın’ın öykülerinde en önemli unsur tema bana kalırsa. Yazar, kendine dert ettiği şeyleri okurla paylaşmış sanki. Tabii güncel sorunları bir fotoğraf gerçekliğinde sunmakla yetinmiyor sadece. Der-

Kazlar”, “Meryem”
ve “Melih’in Yüzü”
gibi öyküler
hariç tutulursa
karakterler
çok merkezi
bir konumda
yer almıyor
‘Ağırküre’de. Öykü
kişileri genellikle
yaşadıklarına anlam
vermeye çalışan,
susan ya da sadece
seyreden insanlar.
Belki de toplumun
büyük çoğunluğu
gibi. Bu kişiler,
kendilerinden
ayrı hayatlar
yaşayan ya da farklı
bakış açılarına
sahip insanlarla
karşılaşıyorlar kimi
zaman.

dini dile getirirken öyküyü öykü yapan unsurları ihmal etmiyor. Dilini tüm fazlalıklardan arındırarak yalınlaştırmış. İmge ya da metafor kullanımına rastlamıyoruz. Kısa diyaloglar kuruyor. Zaten kimi şeyleri uzun uzun anlatmaya gerek yoktur, tek bir cümle ele verir her şeyi. Örneğin öykü kişilerinden birine gazeteci olup olmadığı soruluyor. Cevap oldukça kısa ve net: “Zor yani, şimdi içeride olan var, ne bileyim, zor şimdi baştakilerle”. Bu yalınlık hâli, bir tür hareketsizliğe, hissizliğe de itebilir okuru. Bu yüzden arka arkaya okunacak bir öykü toplamı değil ‘Ağırküre’. Başkalarının acılarına değebilme için anlamak ya da empati duymak gerekir öncelikle. Okur olarak karakterlerin dünyasını anlamaya çalıştığımı söyleyebilirim. Öyküleri böylece sindirerek okumak beni; kimi zaman dünyalarına çok da hâkim olmadığım kimi zaman da yakından tanıdığım insanlarla, hayatla ve bu ülkenin acı tarihiyle yüzleşmeye itti.

“Kazlar”, “Meryem” ve “Melih’in Yüzü” gibi öyküler hariç tutulursa karakterler çok merkezi bir konumda yer almıyor ‘Ağırküre’de. Öykü kişileri genellikle yaşadıklarına anlam vermeye çalışan, susan ya da sadece seyreden insanlar. Belki de toplumun büyük çoğunluğu gibi. Bu kişiler, kendilerinden ayrı hayatlar yaşayan ya da farklı bakış açılarına sahip insanlarla karşılaşıyorlar kimi zaman. Bu karşılaşmalar, öykü karakterlerinin dünyasında önemli değişikliklere neden olabildiği gibi, hiçbir şey olmamışçasına hayatına devam edenler de var.

Öykülerde anlatıcının konumuna bakarsak, anlatıcıyla okur arasına bir mesafe koyduğunu söyleyebiliriz yazarın. Ele aldığı konular, okurda duygusal tepkiler vermeye yarayacak denli yoğun ama duyguları sömürmeye ya da özellikle altını çizmeye çalışmıyor. Zaten acı-

Öykülerde anlatıcının konumuna bakarsak, anlatıcıyla okur arasına bir mesafe koyduğunu söyleyebiliriz yazarın. Ele aldığı konular, okurda duygusal tepkiler vermeye yarayacak denli yoğun ama duyguları sömürmeye ya da özellikle altını çizmeye çalışmıyor.

nın spot cümlelerle aktarılmasına gerek yoktur. Acı, bütün ağırlığıyla hayatın merkezinde dururken onu sadece göstermek yeterli.

Öznur Yalgın, “Yan Yana” öyküsünde, “Acıda hepimizi eşitleyen böyle garip bir ülke burası” diyor. Acıda eşitlenebilmeyi düşünmek bir umut aslında, gelecek güzel günlere inanmak. Öykü, bunun için bir araç olabilir mi bilmiyorum ama, “bütün arka bahçelerini gördüğümüz” bu ağırkürenin nasıl bir yer olduğunu bize hatırlattığı için, meselesi olan ve günceli yakalayan öyküleri barındırdığı için ‘Ağırküre’ye yakından bakmalı.

Eğlenceli, egzotik, oryantalist: Balonla Beş Hafta

Jules Verne'in 'Balonla Beş Hafta' kitabı, Can Belge çevirisiyle İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Kitap, doktor Samuel Fergusson, avcı Richard Dick Kennedy ve Fergusson'un uşağı Joe'nun beş haftalık Afrika keşfi ekseninde şekilleniyor. Ticaret ve sömürüden ziyade keşif için çıkılan bu yolculuk çocuklar için edebiyattan antropolojiye, bilimden coğrafyaya uzanırken; yetişkinler için son derece ciddi ve üzerine düşünülmesi gereken bir hal alıyor.

büşra uyar

Çocuklarla ebeveynlerin beraber okuma yapması, özellikle karantina sürecinde, ailecek yolculuk yapmanın hazzını yaşamak için en eğlenceli yöntem. İletişim Yayınları'nın Çocuk Klasikleri dizisinde yer alan kitaplar tam da bu tarz yolculuklara, kitapların arasından fışkıran temiz havayı teneffüs etmeye bolca imkan tanıyor.

Neredeyse bir yıldır karantinadayız. Hareketsizliğimiz ve çabucak dağılan dikkatimiz içimizde yoğun bir enerji olarak büyüyor; öyle ki kimi zaman bizi boğacak raddeye geliyor. Halbuki bu enerji, sayfalar aracılığıyla zihinde çıkılan bir yolculuğa dönüşebilir, hatta kim bilir, belki bu yolculuk özeğinde bir balonun itici gücü haline bile gelebilir!

Çocuklarla ebeveynlerin beraber okuma yapması, özellikle karantina sürecinde, ailecek yolculuk yapmanın hazzını yaşamak için en eğlenceli yöntem. İletişim Yayınları'nın Çocuk Klasikleri dizisinde yer alan kitaplar tam da bu tarz yolculuklara, kitapların arasından fışkıran temiz havayı teneffüs etmeye bolca imkan tanıyor. Dizinin son halkası ise, Can Belge'nin titizlikle dilimize kazandırdığı 'Balonla Beş Hafta'.

Jules Verne için burada ayrıca tırnak açmak gerek tabii. Zira delilikle dahilik arasında gidip gelen aklı; bilim, tarih, antropoloji gibi birçok disiplinden beslenen kalemi ve bu yüzyılda bile hayret uyandıran hayal gücü, Jules Verne okumayı her yaşta farklı bir deneyim haline getiriyor. Eh, Verne'in maceraya çağıran karakterleri, her an yüksek ritmi ve eğlenceli mizansenlerinden bahsetmiyoruz bile!

Dolayısıyla, 'Balonla Beş Hafta' da fazlasıyla karşılıyor bunları. Çılgın mucit ve kâşif Doktor Samuel Fergusson, onun yakın arkadaşı avcı Richard Dick Kennedy ve Fergusson'un becerikli uşağı Joe'nun beş haftalık Afrika keşfi ekseninde şekilleniyor kitap. Üç kafadarın sevgili balonu Victoria ile yaptığı yolculukla bizim okuma pratiğimiz arasında ilginç bir örtüşüm var: Dar ve kısmen kapalı alan! Zira karakterler bu egzotik yolculuklarında "özgür" olsalar da, çoğunlukla bir sepetin içindeler. Haliyle çoğu zaman da yürüyemedikleri için uyuşan bacakla-

Jules Verne için burada ayrıca tırnak açmak gerek tabii. Zira delilikle dahilik arasında gidip gelen akıllı; bilim, tarih, antropoloji gibi birçok disiplinden beslenen kalemi ve bu yüz- yılda bile hayret uyandıran hayal gücü, Jules Verne okumayı her yaşta farklı bir deneyim haline getiriyor.

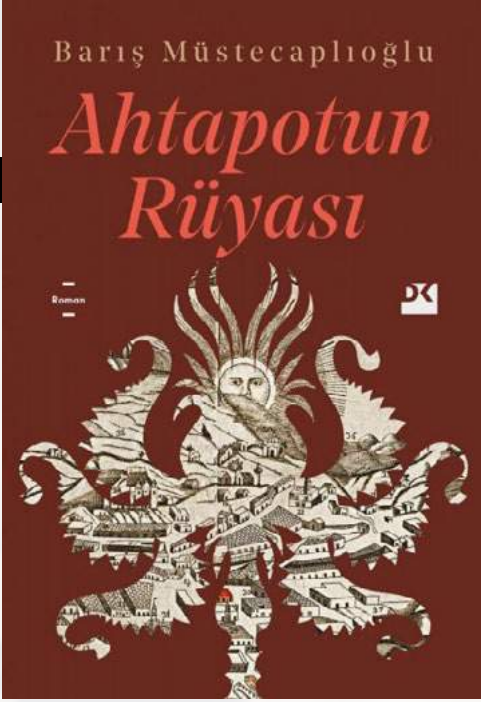

Balonla Beş Hafta, Jules Verne,
Çevirmen: Can Belge,
İletişim Yayıncılık, 444 syf., 2021.

rından şikâyetçiler. Onlara bu çağdan uyuşmuş bacaklarımızla katılmamak mümkün değil!

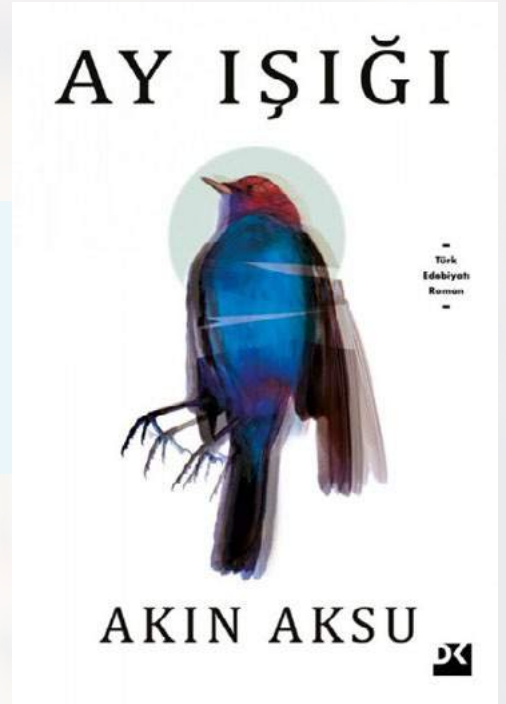
Jules Verne'in kimi zaman bilimci kimi zaman belgeselci kalemi, çocuklarla yetişkinleri bir yerküre temsilinin başına oturtup, enlemiyle boylamıyla bir kurguyu takip etmelerine vesile oluyor. Tabii ki, bu da ilginç bir deneyim. Zira Verne'in milimetrik hesapları, okurun hayal gücü ve yerküre birleşince, her şey mümkün. Ticaret ve sömürüden ziyade keşif için çıkılan bu yolculuk çocuklar için edebiyattan antropolojiye, bilimden coğrafyaya uzanırken; yetişkinler için son derece ciddi ve üzerine düşünülmesi gereken bir hal alıyor. Çünkü belirtmek gerek, 'Balonla Beş Hafta' son derece oryantalist bir bakış açısına sahip: Yolculuğun başında maymunlarla "karıştırılan" siyahlar, bilinmeyen bir kültürü doğrudan barbar addetmeler, rastgele birkaç Arapça kelime ve ötekilerin bihaber olduğu bilimle tanrıçılık oynamalar... Eseri yazıldığı döneme ve koşullara hapsetmemek önemli tabii, yine de Verne'in "her şeyden habersiz" olduğu anlamına da gelmez bu: Zira uşak Joe aracılığıyla ne isterse söyleyebiliyor olması, çoğunlukla mantığın ve geleceğin sesi Fergusson'un uyarılarına rağmen kabilelere silahla müdahale eden Dick ve Joe, çağdaş okuru okuduğu metin üzerine sorgulatmalı. Ama yine de, bu balon yolculuğuna yüreğimiz ağızımızda devam etmek mümkün.

Jules Verne ve Can Belge aracılığıyla çıkma imkânı bulduğumuz bu balon yolculuğunun sonunda bacaklarımızın uyuşukluğu aynı şekilde kalıyor belki. Ama en azından -şanslıysak- kendi Victoria'mız nehirde kaybolup gitmek yerine tüm ihtişamıyla üstümüzde salınacak. Jules Verne nokta koymuş; Ferguson, Dick ve Joe'nun yolculuğu bitmiş olabilir belki, lakin bizimkinin bittiğini kim söyleyebilir?

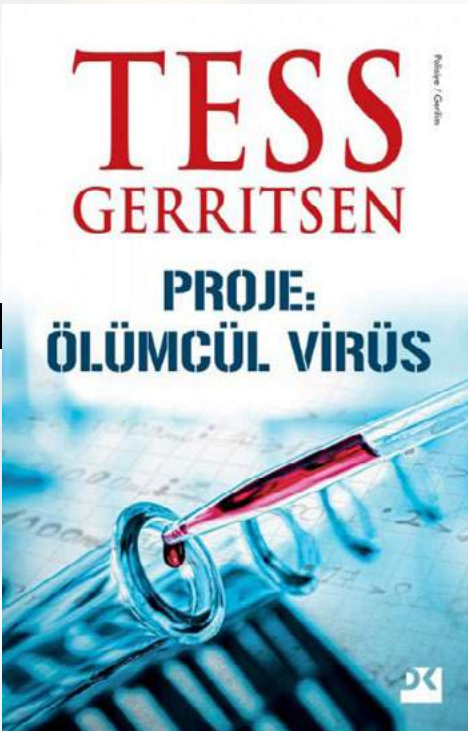
Ahtapotun Rüyası

Yazar: Barış Müstecaplıoğlu
Yayınevi: Doğan Kitap
Sayfa Sayısı: 224

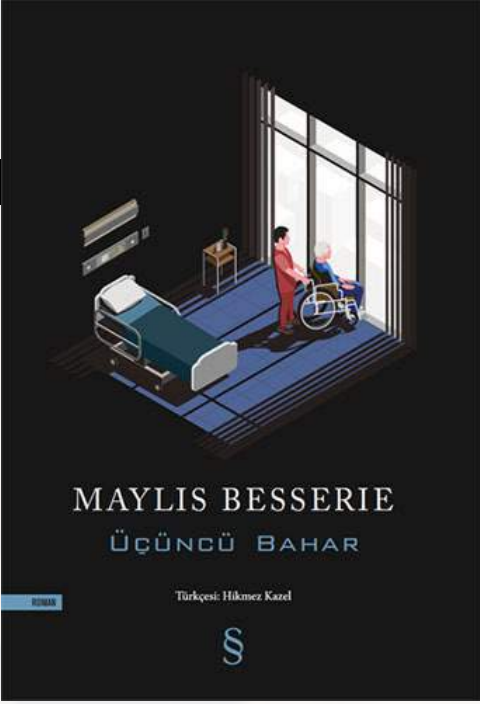
Ay Işığı

Yazar: Akın Aksu
Yayınevi: Doğan Kitap
Sayfa Sayısı: 136

Proje Ölümcül Virüs

Yazar: Tess Gerritsen
Çevirmen: E. Özlem Gültekin
Yayınevi: Doğan Kitap
Sayfa Sayısı: 264

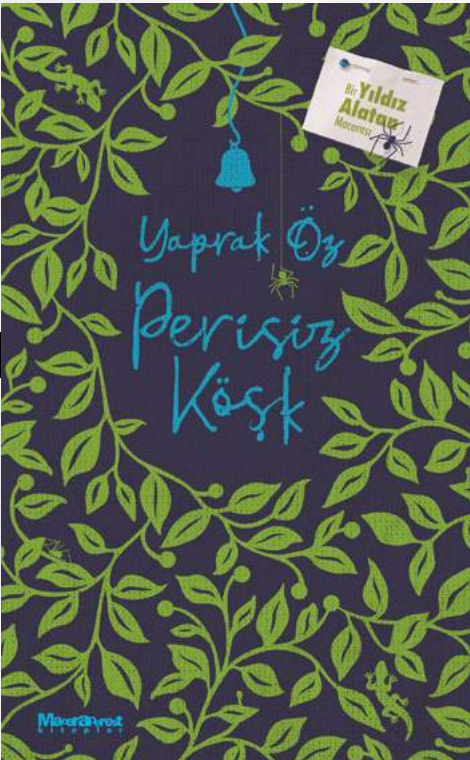
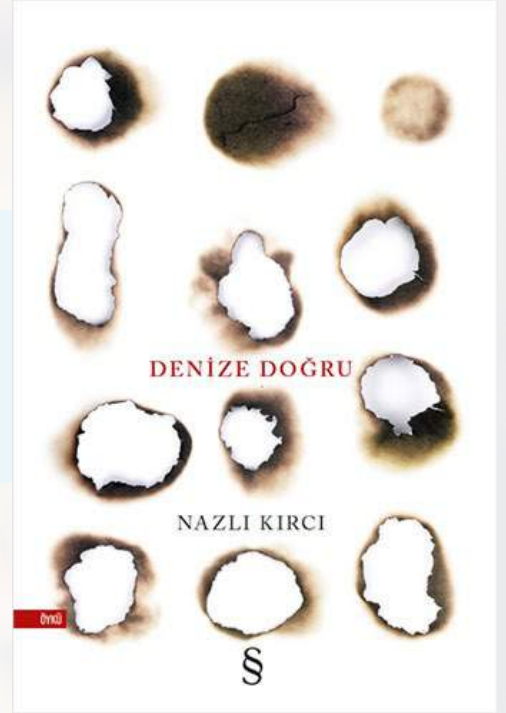

Üçüncü Bahar

Yazar: **Maylis Besserie**
Çevirmen: **Hikmet Kazel**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **164**

Denize Doğru

Yazar: **Nazlı Kirci**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **120**

Perisiz Köşk

Yazar: **Yaprak Öz**
Yayınevi: **Oğlak Yayınları**
Sayfa Sayısı: **248**

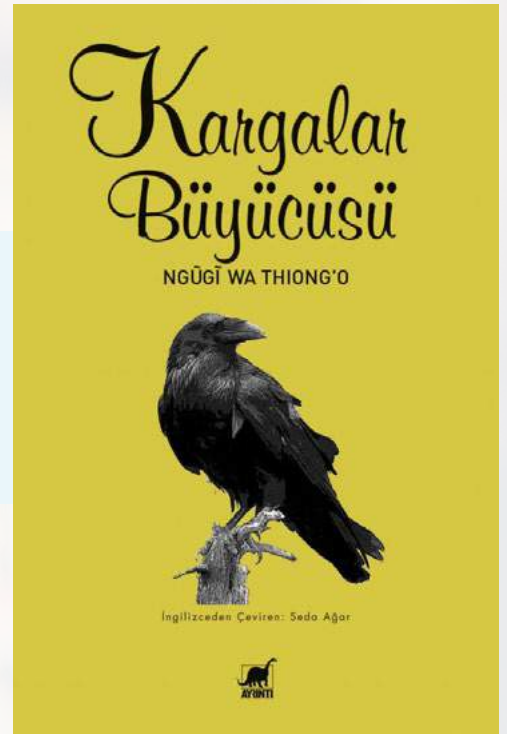

**Yeni Bilim: Bağlantısallık
Yeni Kültür: Yaşamdaşlık**

Yazar: **Türker Kılıç**
Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
Sayfa Sayısı: **192**

Kargalar Büyücüsü

Yazar: **Ngũgĩ wa Thiong'o**
Çevirmen: **Seda Ağar**
Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
Sayfa Sayısı: **800**

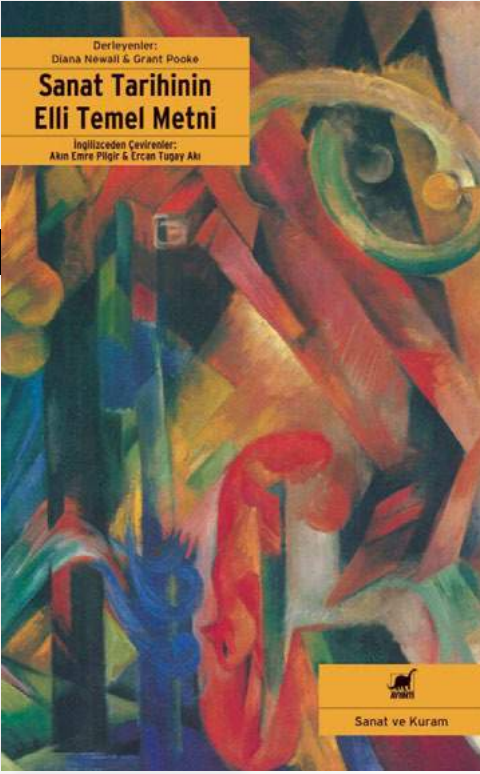
Sosyoloji Ne İşe Yarar?

Zygmunt Bauman

Sosyoloji Ne İşe Yarar?

Yazar: **Zygmunt Bauman**
Çevirmen: **Akın Emre Pilgir**
Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
Sayfa Sayısı: **160**

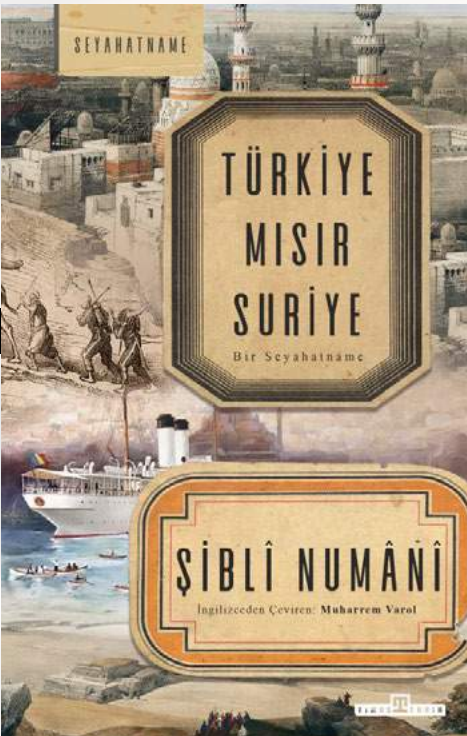
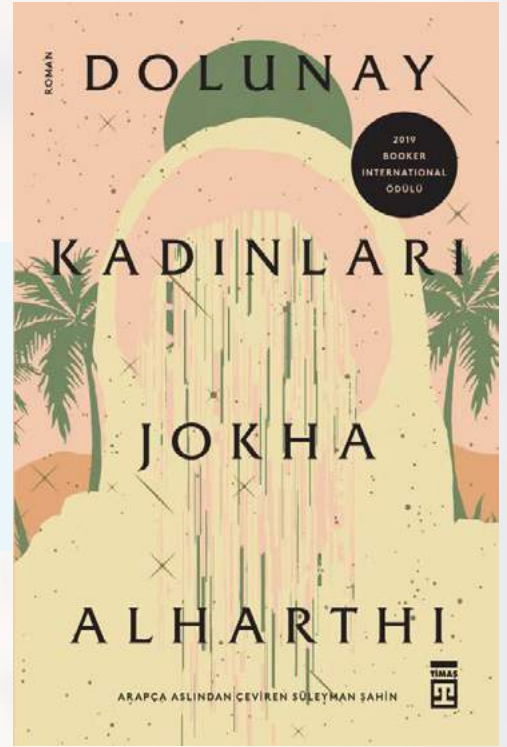

Sanat Tarihinin Elli Temel Metni

Yazar: Diana Newall, Grant Pooke
Çevirmen: Akın Emre Pilgir & Ercan Tugay Akı
Yayınevi: Ayrıntı Yayınları
Sayfa Sayısı: 384

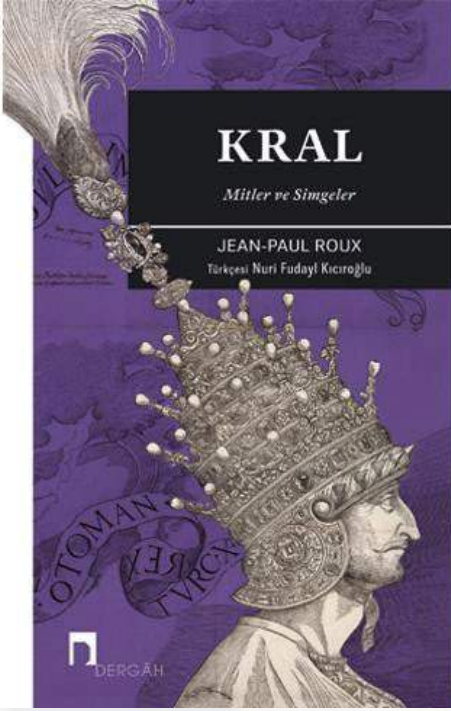
Dolunay Kadınları

Yazar: Jokha Alharthi
Çevirmen: Süleyman Şahin
Yayınevi: Timaş Yayınları
Sayfa Sayısı: 224

Türkiye Mısır Suriye

Yazar: Şiblî Numânî
Çevirmen: Muharrem Varol
Yayınevi: Timaş Yayınları
Sayfa Sayısı: 440

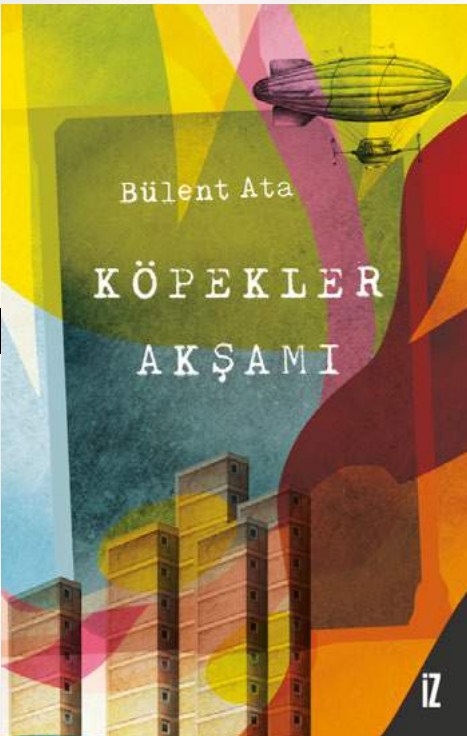
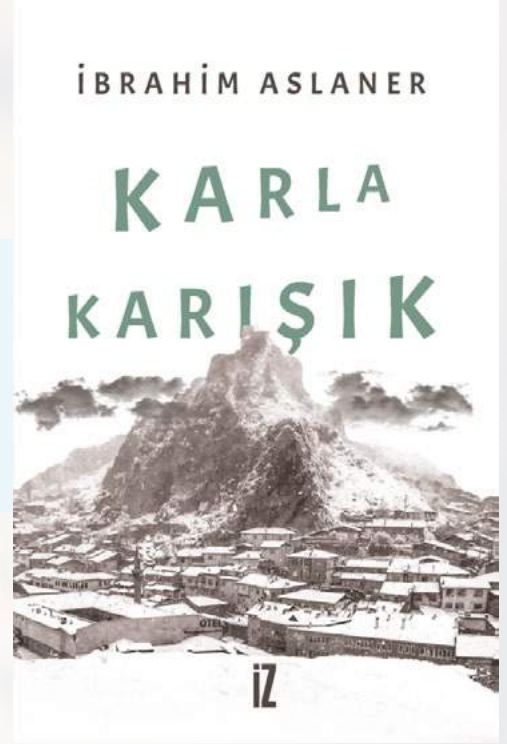

Kral: Mitler ve Simgeler

Yazar: Jean-Poul Roux
Çevirmen: Nuri Fudaylı Kıcıroğlu
Yayınevi: Dergah Yayınları
Sayfa Sayısı: 438

Karla Karışık

Yazar: İbrahim Aslaner
Yayınevi: İz Yayınları
Sayfa Sayısı: 238

Köpekler Akşamı

Yazar: Bülent Ata
Yayınevi: İz Yayınları
Sayfa Sayısı: 126

Tutulma Eğrisi

Yazar: Esra Eрман
Yayınevi: İz Yayınları
Sayfa Sayısı: 223

Yaşamın Trajik Duygusu

Yazar: Miguel De Unamuno
Çevirmen: Beyza Fırat
Yayınevi: Ketebe Yayınları
Sayfa Sayısı: 332

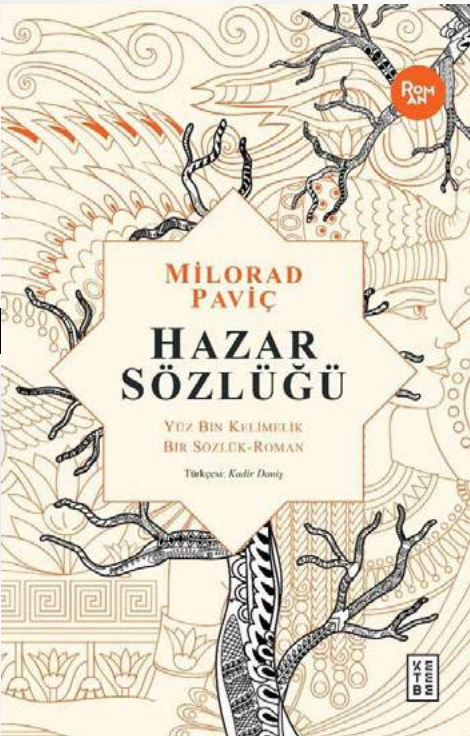
—KLASİK—
YAŞAMIN
TRAJİK
DUYGUSU

DÜŞÜNCE

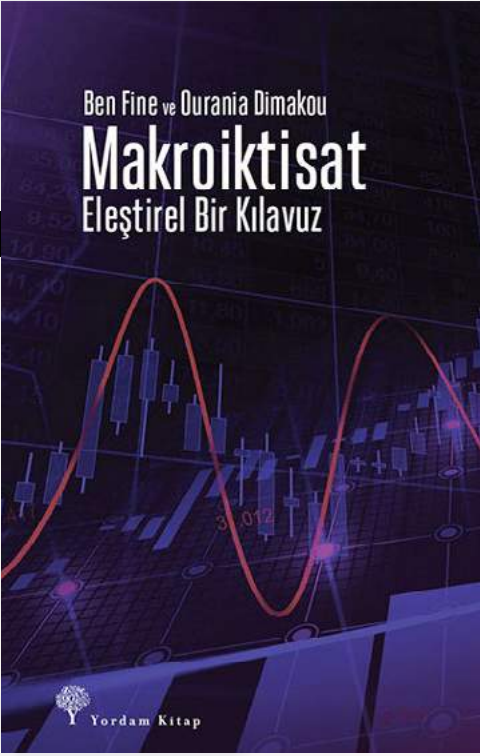
Miguel de Unamuno

Türkçesi: Beyza Fırat

Hazar Sözlüğü

Yazar: Milorad Pavić
Çevirmen: Kadir Daniş
Yayınevi: Ketebe Yayınları
Sayfa Sayısı: 316

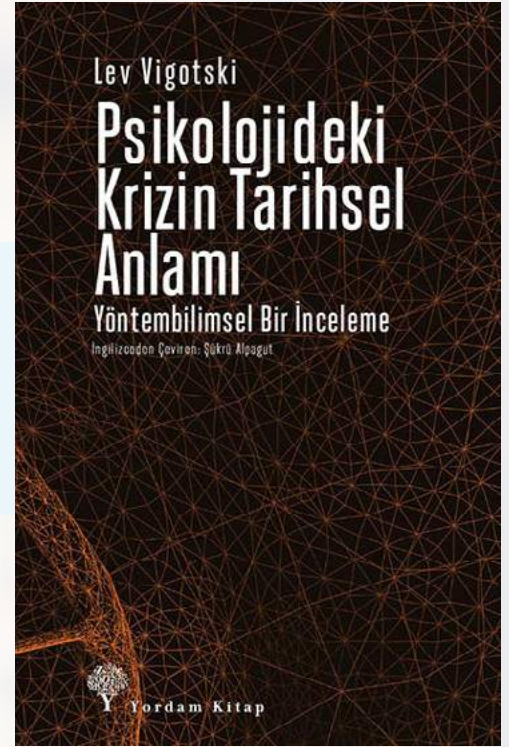

MAKROİKTİSAT

Yazar: **Ben FINE - Ourania DIMAKOU**
Çevirmen: **Benan Eres, Cansu Başak, Ekin Değirmenci, Elif Kar**
Yayınevi: **Yordam Kitap**
Sayfa Sayısı: **240**

PSİKOLOJİDEKİ KRİZİN TARİHSEL ANLAMI

Yazar: **Lev VİGOTSKI**
Çevirmen: **Şükrü Alpagut**
Yayınevi: **Yordam Kitap**
Sayfa Sayısı: **256**

1918 ALMAN DEVRİMİNDE SPARTAKİSTLER

Yazar: **Gilbert BADIA**
Çevirmen: **Halil Hacıoğlu**
Yayınevi: **Yordam Kitap**
Sayfa Sayısı: **256**